פערלאג די „יודישע ביהנע“.

דְבוֹרָה'לֶע

מְיוּחֶסֶת

לעבענסבילד אין 4 אקטען

פון

י. גארדין.

ווארשא--תרס"ז

פערזאנען:

פייוויל וואלאכאווסקי	איין אדוואקאט	30	יאהר אלט
איוואן פוזיר	זיין דינער	[illegible]	„ „
אליקום סטאדאליע	בה"ב פון אכסניה	40	„ „
שמשון אייזענשטאל	א שלאסער	35	„ „
פיני	זיין ברודער א קראנקער	17	„ „
ר' יעקב זלמן	זיין זיידע, בלינד	80	„ „
דבורה'לע	שמשון'ס פרוי	20	„ „
מאדאם שמוגלין	איהר שוועסטער	40	„ „
הנקאל העקער	א רייכער קצב	40	„ „
טויבא מירקע	זיין פרוי	36	„ „

יודען און ווייבער

עם האנדעלט אין זלאטאפאל

ערשטער אַקט.

(א צימער ביי אליקום סטאָדאָליע. רעכטס און לינקס טהירען, א טישעל, ביי דער רעכטער זייט א קאנאפע, אליקום ליגט אויף דער קאנאפע. פון ווייטען הערט מען זינגען א סאלאָ פון א רוסישען כאָר און דאן קלינגט א גלעקיל)

אליקום: (כאפט זיך אויף און הערט זיך צו) וואָס איז דאָס? האָט זיך מיר געחלומט? פריהער האָט זיך מיר אוים געוויזען אז בויערען, להבדיל, זינגען ערגעץ, און נאָכדעם — א גלעקעל קלינגען, גאָטטעניו אפשר פאָרט א פּריץ? איך האָב שוין אַזוי לאַנג נישט געהאַט א ברעקעל פּריץ ביי מיר אין דער אַכסניה. אוי אַ פּריץ! רבש״ע שיק מיר צו אַ פּריץ. כלעבען אַ גוטער פּריץ איז אַ כשרה מציאה. ערשטענס נעמט ער דעם בעסטען אַלקער, דינגט זיך נישט און ווייס נישט פון קיין חשבון. צווייטענס אַלע ווייַלע וויל עפּעס דער פּריץ: ברענג איהם דאָס און קריג איהם יענס, איך לויף אַהין און שפּרינג אַהער. אַ געשעפט!.. אמת ער גיעט טאַקע אַמאָל אַ שטאָרקע מיט דעם פוס און שפּייַט אין אין באָרד אָבער מען האָט פאָרט פּרנסה דערפון. (דאָס גלעקעל הערט זיך) אוי אַ גלעקעל... אַ פּריץ ווי איך בין אַ יוד, (ביים פענסטער) אַהער גאָטעניו, אַהער! לאָז נישט דעם פּריץ פאַרקערווען צו שמחה חיריק. אַ פּריץ באַמנות! (לויפט צו און עפענט די טהיר — פּוזיר מיט אַ פּאַר ריינע טעשלעך אין די הענד).

פוזיר: דו ביסט עס דער ווירטה פון דער גאסטיניצע, ווי רופט מען דיך? מאצאפורא?

אליקום: נישט מאצאפורא! מיך רופט מען אליקום סטאדאליע. נאר מיך ארט נישט. מיינע געסט מעגען מיך רופען ווי זיי ווילען, אבי איך זאל עפעס פערדינען דאביי.

פוזיר: גיעב אונז דעם בעסטען נומער. מיין גנעדיגער הערר און איך, מיר האבען ביידע פיינט א שלעכטען צימער.

אליקום: ווער איז דיין הערר? טאקי עפעס א שטיקעל מענש? טאקע א אמתער פריץ?

פוזיר: ווערסט איהם באלד זעהן, ער איז אראב געשפרינגען קויפען פאפיראסען. וועט ער קריגען אין אזא שטאדט ווי זלאטאפאליע „סולטאן“?.. יא ער איז א פריץ. פייוויל אסיפאוויטש וואלאבאווסקי. א בערימטער אדוואקאט אין אדעססא, איין מאנאמענט איז ער שוין דא.

אליקום: א „באפ די קאץ“? נישט קיין גרויסע מעציאצע. איז ער נישט א יוד? לכל הפחות זאל ער כאטש זיין א רוס.

פוזיר: משוגע איז ער א יוד צו זיין! אנ'אמתר רוסישער פריץ איך בין זיין קאמערדינער און בין אויך נישט קיין יוד. ניין! איך בין א דייטש. א קורלענדער דייטש פון אונטער כערסאן, מיין נאמען איז איוואן פוזיר

אליקום: האט ער עפעס געפעק מיט זיך?

פוזיר: אויב ער האט? באלוואן! זעה וויפיעל קליידער און העמדער. אלע טאג א נ'אנדער קאסטיום, אלע אין דער פריה אנדערע וועש, 36 פאר שקארפעטקעס, נאך דער לעצטער מאדע, א הוט צום שפאצירען, א הוט צו מאכען וויזיטען... א הוט.... ער געהט... (אויפמרינט פייוויל רזימענד)

אליקום: (נעמט אראב דאס הוטעל) דאברע דזיען פאניע, יאסנע ווישלמאזשנע. דא האט איהר די בעסטע צימערען. דא אויף דער קאנאפע וועט שלאפען אייער קאמערדינער, און

דאָ איז פאַר אייך אַ צימער (עפענט די טהיר) איהר זעהט?
אַ בעט פון פימסען האָלץ. 29 יאָהר האָט געשלאָפען
אויף דעם רב ישׂראל בראָדסקעס מאַדאַם. איהר ווייסט
וויפיעל מיליאָנען רב ישׂראל בראָדסקי האָט? ער איז
אונזערער אַ זלאָטאָפּאָלער מיליאָנער...

פוזיר: 29 יאָהר? נו געוויס איז אין בעט דאָ מיליאָנען.

פייוויל: ח ח ח! און אין די ווענד, רוהען געוויס בעזע הונגעריגע
באַשיע־בעזיקען... (קוקט אין צימער) פפוי! וואָס איז דאָרט
פאַר אַ שפּיגעל? גראַדע ווי מיט פּאָקען בעזעצט. איך
קאָן גישט זיין אָהן אַ שפּיגעל.

אליקום: דאָס האָבען איהם אַביסעל די פליגען בעפּינטעלט.
נו וואָס קען מען מיט זיי מאַכען? אָבער ער ווייזט אמת...
אַקוראַט אַזוי ווי ער איז. און טאַראַקאַנעס, חלילה! גיעט אַ
רענדעל פאַר אַ טאַראַקאַן...

פייוויל: אַך מיין גאָט! דאָ אין דעם דונקלען קערקער וועל איך
געצווינגען זיין צו פערבלייבען אַ גאַנצע וואָך! 7 טעג!
ביז איך וועל אַלע נעטהיגע פּאַפּירען און דאָקומענטען
אַרויס קריגען. וואָס וועל איך דאָ טהון איך וועל דאָך
פון זינען אַ ראָב! הם.. גיעבט עס ביי אייך דאָ
טעאַטערע? אַ קלוב? אַ בולוואַר? אַ קאַפע שאַנטאַן?

אליקום: וואָס איהר פערלאַנגט נאָר, יאַסנע ווענלמאָזשנע. געהט
דאָ איבערן בריקעל איז איין אַנדער שטעטיל.. „נאָוויר־
מיר־גראָד". דאָרט איז דאָ דראַגונערס אַ גאַנצער פּאָלק
און אַ פּאָלקאָווניק מיט קאָזאַקען. אַלע טאָג קענט איהר
זעהן ווי מען מושטרעוועט סאָלדאַטען, און ווייטער קענט
איהר דאָרט קריגען אַלץ וואָס איהר ווילט. אפילו פון
פויגעל מילעך. איהר זאָגט נאָר מיר... סחורה אַזאַ יאָהר
אויף מיר...

פייוויל: ח ח ח! צום טייפעל! געה ברענג מיר טהע, אַ
סאַמאָוואַר. אָבער שנעל, איך האָב פיינט לאַנג צו וואַרטען.

אליקום: איהר דארפט מיר נאָר זאָגען. איך בין נישט פויל. אַ סאַמאָוואַר? שוין דו מינוט. עס זיעד שוין, וואָס נאָך?

פוזיר: באַלוואַן! איך ווייס ווי עס זיעד ביי דיר. געה מהו וואָס דער העֶרר הייסט. (וואַרפט אַרוים אליקום'ן)

פיוויל: פוזיר גיב מיר אַ לייבט רעקעל.

פוזיר: איהר ווייסט? איך האָב איהם געזאָגט. אַז איהר זענט אַ רוסישער פּריץ וואָס אַרט איך? אַ יודען וואָלט ער קריבען אויף'ן קאָפּף, און אַ רוס וועט ער געבען רעספּעקט (טהוט איהם אָן דאָס רעקעל). איהר זענט אַ פאָניע און איך אַ דייטש.

פיוויל: געה צום טייפעל מיט דיינע דומהייטען! זאָג מיר בעסער, ווי קען מען דאָ לעבען גאַנצע 7 טעג? איך זאָל דאָ טרעפען אַ זלאָטאָפּאָלער פּרינצעסין אויף אַ זיבען טעגיגען ראָמאַן, וואָלט עס נישט געשאַדט. ווי מיינסטו מיין ליבער פוזיר?

פוזיר: וועניג איז איך אין אַדעסע? איהר האָט דאָך מיט גענומען ביכער, לייענט, וועט איך נישט לאַנגווייליען.

פיוויל: ביכער? לומפּ דו! גיעבט עס עטוואָס לאַנגווייליגערעס פון ביכער? וועלכער אַדוואָקאַט לעזט עס ביכער? מיר דאַרפען האָבען די ביכער, אויפען טיש און אין די שראַנקען, נור אום די קליענטען זאָלען צו אונז מעהר צוטרויען האָבען. ביכער לעזען! אַ שענע אונטערהאַלטונג! ברענג מיינע זאַכען אין אָרדענונג! (אָב)

פוזיר: נאָר ראָמאַנען ליגען איהם אין זינען. קוים דערזעהט ער אַ קליידעל ווערט ער באַלד פערצאַפּעלט! (לעגט זיך אויף דער קאַנאַפּע) אַ! לאָמיך אַ ביסעל אויס ציהען מיינע דייטשעשע ביינער. זיין קאַנאַפּע איז אויך אַ פּנים פון פימסען האָלץ. (שמוגלין מיט אַ קאָרב, מיט פלייש און קאַרטאָפּעל) וואָס דאַרף אַ יודענע?

שמוגלין: אַ יודענע נאָר? ביסט אַליין אַ שוויין! איך בין אַ מאַדאַם.

פוזיר: אַה! וואָס דאַרף אַ מאַדאַם?

שמוגלין: איך בין מאַדאַם שמוגלין און דאַרף זעהען דעם הערן וואָלאָכאָווסקי. געה מעלד איהם: „מאַדאַם שמוגלין"

פוזיר: ווי? שמוגליע נאָר? נור איין מאָנאָמענט. (לויפט אַוועק אַב אין צווייטען צימער)

שמוגלין: איהם איז אַרויס געקראָכען די אויגען. ער זעהט נישט אַז איך בין נישט קיין זלאָטאָפאָליער צלאָפּ! ליגט דען נישט אויף מיין פּנים דער יחוס פון אונזער משפחה?

פייוויל: (בייזייטע) פוי! און איך האָב געהאָפט עטוואָס רעכטס. מיט וועהם האָב איך די עהרע?

שמוגלין: אַך טאַטע זיסער! איך האָב אָבער פריהר געוואוסט מיין האַרץ האָט מיר געזאָגט. איך הער אין יאַטקע, אין מאַרק, מע זאָגט: וואָלאָכאָווסקי איז געקומען. וואָלאָכאָווסקי אַ'נ'אַדוואָקאַט. זיי זאָגען אַבלעקאַט. וואָס ווייסען זיי פון בילדונג? — וואָלאָכאָווסקי? קלער איך מיר: איז דאָס נישט אונזער אַלטער, גוטער. טהייערער, ליבער בעקאַנטער פייוויל? פייוויל איהר דערקענט מיך נישט? אַך טאַטע זיסער! ער איז עס....

פייוויל: אָבער מאַדאַם, מיט וועמען האָב איך די עהרע?

פוזיר: (קומט אַריין) נאַ דיר אַ שמוגליע אַ'נ'אַנטיקעל.

שמוגלין: היינט שטעלט אייך פאָר ווי אונזער דבורהלע וועט זיין איבערראַשט. טאַטע זיסער! אויפ'ן זיבטען הימעל וועט זי אַרויף שפּרינגען! נו וואָס זאָגט איהר? פאָרט פייוויל! אונזער פייוועלע.. (גיט אַ מאַך מיט די הענד עס פאַלט אַרויס אַ מילך מיט קאַרטאָפעל) אַ גאַסט! אַזאַ גאַסט! דבורהלע וועט משוגע ווערען פאַר שמחה, טאַטע זיסער! פייווילעך! פייווילאַשע! נו וואָס זאָגט איהר פאָרט?

פייוויל: אָבער האָכווירדיגע מאַדאַם! מיט וועהם האָבע איך די עהרע?

פוזיר: דאָס האָט אייך גאָט געשיקט אַ זלאַטאָפּאָליער פּרינצעס : שור־מור־גיליא ...

שמוגלין: קוקט איהם נאָר אָן . עס איז דאָך אַ מחיה אַ געבילדעטער קאַוואַליער נישט קיין זלאַטאָפּאָליער , פלאַסקעדריגע . און דבורהלע ! אַ נייע נשמה וועט איהר אין איהר אַריין הויבען .

פּייוויל: (צו זיך) ווי געפעלט עס אייך ? אָבער איהר געווינט איז מיר נישט פרעמד און דער נאָמען דבורהלע איז מיר אויך בעקאַנט .

שמוגלין: אַ יאָ , איהר האָט מיך נישט דערקענט ? וואָס איז דער חידוש , צווישען גראָבע מענשען ווערט מען פערענדערט . אַמאָל האָבען מיר , אין כערסאָן , געוואָהנט נעבען אייך . געווען רייך . מאַמע מיינע ! אונזער יחוס , אונזער בילדונג , אונזער הויז , אוי , אוי , טאַטע מיינער ! איך און דבורהלע , מיר זענען דאָך משה זלאַטאָפּאָלערס טעכטער .

פּייוויל: אַהאַ ! און יעצט זענט איהר ביידע אין אונזער געבורטס־שטאָט ? — דבורהלע ? איך ערינערע מיך זי איז געוועזען אַזוי שען , אַזוי הויבש !

שמוגלין: איהר געדענקט דבורהלען ? איהר פלעגט זי קושען , קנייפּען און שציפּען . איהר זענט געוועזען אַ גוטער גנב , טאַטע זיסער ! אַ קאַוואַליער פון די יונגע יאָהרען . און דבורהלע איז נאָך שענער געוואָרען . איהר וועט אייך פערליעבען אַז איהר וועט זי דערזעהן . אַך ! וואָס מיר זענען אויס־געשטאַנען ! מיר זענען אָרעם געוואָרען , און מיין שמעריל שמעיה שמוגלין האָט זיך מיישב געווען און נעמט זיך שטאַרבט אָב און לאָזט מיך אַ בלייט יונגע אַלמנה אָהן אַ מאַן ... אונזער פאָטער איז געשטאָרבען דאָ אין זלאַטאָפּאָליע . און דבורהלע , וואָס האָט געקענט אַזוי פיעל ווערטער פון פראַנצויזישען

און האָט אויפֿן פּאָרטעפּיאַן געשפּילט „וויאַשקאַ וויאַשקאַ דערעוויאַשקאַ” און אַנדערע אָפּערען, האָט זיך נעבעך אַלעס פֿערגעסען. זי האָט געמוזט בלייבען אָדער אַ מויד ביז די גראָהע צעפּ אָדער חתונה האָבען פֿאַר אַ בעל מלאכה, פֿאַר אַ גראָבען יונג. טאַטע זיסער! אַזאַ מיוחסת, אַזאַ געבילדיטע...

פּיוויל: איהר מאַן איז אַוודאַי אָרעם? און זי ליעבט איהם נישט. (צו פֿוזירן) אָ זי איז שען געוועהן. פֿוזיר גאָט פֿערלאָזט נישט אַפֿילו אין דער וויסטע.

פֿוזיר: יאָ, עס וועט שוין זיין וויאַשקאַ וויאַשקאַ דערעוויאַשקאַ.

שמוגלין: חלילה! איהר מאַן איז נישט אָרעם. ער האָט אַנ'אייגענע הויז, אַ'נ'אייגענעם וואַרשטאַט און האָט אַ סך אַרבייט פֿון די גוט־בעזיצערס און פֿון דעם נאָוואָמירגראָדער פּאָלקאָווניק. אַ בריה אַ'נ'אַרבייטער. די הויט ברענט אויף איהם. טאַטע זיסער! ער שטאַרבט נאָך דבורהלעס טריט, ער איז אָבער נישט קיין געבילדעטער. איהר וועט גלויבען, אַפֿילו קיין קאַדרעל טאַנצ'ט ער נישט, ער שעהמט זיך מיט איהר צו געהן אין דער גאַס געאָרמט. זי איז אַ געזונטע, זאָגט ער, נאָך וואָס דאַרף מען זי פֿיהרען. אַך! שמעלט איך פֿאַר, ווי דבורהלע וועט זיך דערקוויקען ווען זי וועט אייך דערזעהן. איהר מוזט קומען צו אונז! יאָ איהר מוזט!

פּיוויל: מיט פֿערגעניגען. איך האָב געמיינט מיר וועט לאַנגווייליג זיין דאָ. און עס קען גראַדע זיין פֿערקערט...

שמוגלין: אַך, איהר וועט זי זעהן, זי איז געוואָרען פֿעט און אינטערעסאַנט. איהר וועט זיין צופֿרידען, און זי וועט זיין אין זיבעטען הימעל. פֿערגעסט נישט! אויף דער בלאָטיקער שטראַסע. איהר פֿרעגט שמשון אייזענשטאָהל דער שלאָסער. אַפֿילו אַ קינד אין וויעג ווייסט, טאַטע זיסער! איך לויף און פֿליה זאָל דבורהלע וויסען. קוק

איהם נאר אן, א מחיה, פייוויל! אונזער פייוויל! מאמעלעך מיינע. איך לויף, איך פליה, (אב)

פייוויל: דבורהלע! דבורהלע! אוי איז דאס א סורפריז! דו ווייסט? זי איז געוועהן אזוי שען, און איך אזוי אונ־פראקטיש! עס איז געוועהן א צייט ווען איך בין פערטיג געוועהן ערענסט אין איהר צו פערליעבען זיך. פוזיר! ערענסט ליבען איז דומהייט, א קלוגער מענש דארף ליעבען אבער נישט פערליבט זיין. די ליעבע האט אין זיך געוויס, עטוואס פאעטישעס אבער.. פוזיר..דערלאנג מיר מיינע לאקירטע שיך (אב)

פוזיר: ליעבע, פאעזיע מיט לאקירטע שיך אין איין מאנאמענט

(זוכט אין רענצעל, אליקום קומט אריין)

אליקום: דעם סאמאוואר וועט מען באלד אויף שטעלען. זאראז פאניע, זאראז, די דינסט איז שוין געגאנגען נאך וואסער.

פייוויל: (אונטער די קאליען) פוזיר מיין שענסטען אנצוג! א עס איז קיין קלייניגקייט אויף דער בלאטיגער שטראססע. ח ח ה ח!

פוזיר: (מיט די רענצליך) מאצאפורע אוועק פון וועג!

אליקום: פייוועלע, פייוועלע ח ח ח א גוטער רוס און פוזיר בלעבען א גוטער דייטש! הא הא הא (פוזיר לויפט אריין מיט די טשעמאדאנעס אין צווייטען צימער)

פערוואנדלונג.

(א צימער בײַ שמשון אײזענשטאל נישט רײַך אבער ריין.
פיני פירט דעם אלטען זיידע)

פיני: איך בין מיעד, זעץ דיך זיידע, דו זעהסט? וואס האב איך דיך פריהער געזאגט? די מיוחסת אונזערע שלאפט נאך. דעם סאמאוואר האט מען נאך אפילו נישט אויף געשטעלט,

זיידע: צו װאָס טויג דיר טהעע? נארעלע. דאפאר ביזט דו דאָך
אזוי קראנק און שוואך, ווייל דו ביזט א טהעע טרינקער. עה!
מען נעמט א שטיק ברויט מיט זאלץ און מען פערטרינקט
מיט א קריגעל מילעך, אדער מיט פריש וואסער. זעהסטו
איך האָב אין דיינע יאָהרען נישט געטרינקען קיין טהעע
בין איך שוין 80 יאָהר אלט און בין א יונג מיט ביינער.

פיני: ניין זיידע איך קען נישט. איך בין א קראנקער.
איך האָב קיין מאהל נישט קיין אפעטיט צום
עסען. קיין זאך פרעהט מיך נישט, און יעדע
נארישקייט קרענקט מיך און מאכט מיך בעז. זעה,
אונזער שמשון, ארבייט אזוי שווער, און זי שלאָפט! ער
[illegible]ך גאָר נישט געגעסען און איהר ארט גאָר נישט!
פאר וואָס האָט ער זי אזוי ליעב? אמאל האָט ער דיך און
[illegible]ארקער געליעבט. היינט ליעבט ער נאָר זי.
קיין בה"בסטע איז זי נישט. ארבייטען וויל זי נישט, נאָך
וואָס דארף ער זי?

זיידע: פיני! דו ביזט א שוטה. דו ביזט נעבאך א קראנקער.
פערשטעהסטו דאָס נישט: גאָט האָט בעשאפען זיין שענע
וועלט פאר דעם מענשען; גאָט וויל אז מאַנן און ווייב
זיך ליעבען זאָלען זיין איין לייב און איין זעלע.
איך בין געוועהן אין דיינע יאָהרען האָב איך נישט
גע[illegible]ט אזעלכע קשיות. ווען די באָבע ע"ה זאָל לעבען
וואָלט זי דיר דערצעהלט וואָס פאר א חברה מאַנן איך
בין געוועהן. נארעלע! גאָט האָט אזוי די וועלט בעשאפען.
א טויב האָט אויך א געליעבטע. זאָל א מענש זיין ערגער
ווי א טויב?

פיני: אזעלכע ווייבער זענען נאָר אויף צרות בעשאפען געוואָרען!
ער שטעהט אויף פארטאָג, ארבייט, גיט איהר עסען און
קליידען און זי האלט זיך נאָך גרויס. א מיוחסת! און איהר
שוועסטער די מאַראַם שטונלין וואָס דארף זי דאָ? א

מהומה זאָל אויף איהר קומען! זיידע! דאָס האַרץ פּוילט מיר אויף זיי קוקענדיג!

זי ע: איהר שוועסטער איז אַ גאַסט און דערוויילע איז זי די בעל-הבית'טע אין שטוב. דבורהלע איז נאָך אַ יונג ווייבעלע זאָל זי זיך באַלעווען אַביסעל און איבערנעמען. די יוגענד קומט נישט צוויי מאָל..

פיני: אַ גאַסט איז מען צוויי טאָג אָבער נישט אַ האַלב יאָהר. זי באַראַבאַנעוועט נאָר מיט די צונג. שמשון קויפט איהר שיך, און גיט איהר עסען און זי, זיידע, לאַכט נאָך פון שמשונען. ביידע לאַכען זיי פון איהם!.. פון שמשונען לאַכען! אוי, איך קען נישט שטילען מיין הערץ!

זיידע: פיני, ווער עס וויל נאָר זעהען שלעכטס, דעם איז שלעכט, די וועלט איז שען און גרויס. איך זעה יעצט נישט, אָבער איך פיהל, ווי די ליכטיגע זונן האָט זיך יעצט אויפגעהויבען, אין די בלויע הימלען; אויף די בוימער זינגען און שפּרינגען די זאָרגלאָזע פייגעלעך; בינען פליהען און ברומען; די מערעשקעלעך לויפען אום שטאַרק פערסאַפּעט. אַלעס לעבט אַלעס וויל לעבען, אַלעס פרעהט זיך מיט דעם לעבען. השמים מספרים כבוד אל ומעשי ידיו מגיד הרקיע. איך הער שמשונס טריט, דאַכט-זיך?

פיני: יאָ זיידעניו, שמשון געהט. (היסט זיך אויס)

שמשון: קומט אַריין (מיט אַ בלויען פאַרטוך)

פיני: ברודער, דו ווילסט טהע? זיי האָבען נאָך דעם סאַמאָוואָר נישט געשטעלט. זיי שלאָפען נאָך.

שמשון: ש.. ש.. נאַריש יונגעל, אַז זי שלאָפט נאָך וואָס זשע שרייסטו? שלאָפען איז זעהר אַ ביליג פערגעניגען. אַ יאָ זיידעניו? עס קאָסט נישט טהייער. זאָל זי שלאָפען געזונטערהייט. שוטה איינער! אַז דער סאַמאָוואַר איז נישט געשטעלט, נעמט מען אָט אַזוי דעם סאַמאָוואַר און

מען מאכט זיך אליין טהע. פערשטעהסטו? (נעמט דעם סאמאוואר צום טהיר)

זיידע: שמשון דו ביזט א געזונטער. דו האסט א געזונטען גוף און א געזונטע נשמה. דערפאר ביסטו א גוטער.

פיני: צו גוט ביסטו שמשון. דו זאלסט הערען וואס זי זאגט אויף דיר! זיי מאכען ביידע פון דיר חוזק. דו ווייסט? זי זאגט .....

שמשון: איך האב פיינד פאטשען מיט רכילות. איך פרעג דיך נישט, וואס זי זאגט (טראגט ארויס דעם סאמאוואר און מט צוריק)

פיני: איך ווייס, דו האסט מיך נישט ליעב. דו האסט דעם זיידען נישט ליעב, נאר זי האסטו ליעב. ווען איך זאל זיין א געזונטער און קענען ארבייטען וואלט איך בעסער אוועק געגאנגען. איך קען נישט... אוי א מיתה......

שמשון: (שי.. שי... פערהאלט איהם דאס מויל) פעהלט דיר עפּים? זאג מיר. דו דארפסט נישט ארבייטען. שמשון האט הענד און קאן ארבייטען פאר אלע. דאך נישט ליעב האבען? דעם זיידען אויך נישט ליעב? אזוי? אך, איהר געבאלעוועסטע קינדער מיינע, (נעמט ביידע ארום) קומט, קומט צו מיר. איך וועל ארבייטען און איהר וועט טענהן. יא דארט געבען מיר טעהנ'ט, ווייל אז איך בין אליין ציהט מיך אלע ווייל אין שטוב אריין (פיהרט זיי)

זיידע: גנב דו! צו וועהמען ציהט דיך? צום אלטען זיידען?

שמשון: נו נו, אלטער ווייסער חברהניק! הער אויף! קומט זשע זיידינו! שא.. קלאפט נישט אזוי מיט די פיס! אונזערע געבאלעוועסטע מיוחסתע שלאפט (אב מיט זיי)

שמולין: (פערסאפעט) דבורה! דבורהלע! דו שלאפסט... גיכער שטעה אויף! שפרינג ארויס פון בעט!

דבורהלע: איך שלאף שוין לאנג נישט. איך פויל מיך אויף צו שטעהען. וואס איז דארט?

שמוגלין: גיבער, געשווינד! מיר האבען א גאסט. פייוויל וואלאכאווסקי, דיין אמאליגער ראמאן. ער, שטארבט דאך נאך אליך נאך דיר. ווייסטו נאך וואס ער איז געקומען קיין זלאטאפאליע? נאר דיך צו זעהען.

דבורהלע: וואס רעדסטו דארט? וואס דערצעהלסטו? נאר מיך? פאניע! רייץ מיך נישט. פייוויל וואלאכאווסקי איז ווירקליך אין זלאטאפאליע? גאָה, גאָה עס קען נישט זיין.

(דבורהלע קומט ארויס אין נעגליזש).

שמוגלין: ער איז דא! אויגען! אוי טאטע זיסער! א האלזטוך! דו ווערסט זעהן א האלזטוך! דו האר א־לא פלאמפאדור. שיך א־לא באמביען. אוי מארמעלאד! מאדנע. וואס שטעהסטו, ווי א דערשראקענע? ער וועט דאך דא באלד זיין.

דבורהלע: וואס הייסט באלד? איך בין נישט אנגעטהון! נישט פערקעמט! (פויזע) א וועה! נו וואס איז דארט אזוי? נו אז וואלאכאווסקע... וואס האב איך מיך אזוי דער שראקען?

שמוגלין: נאר... אין פאנטאפעל זעהט דאס פיסעל אויס שענער און אין נעגליזש געפעלען מיר זיי בעסער.

דבורהלע: וואס רעדסטו? געוויס דארף איך א'נ'אנדער קליידעל אונטהון. דו גיעסט אמאהל א פלאפעל אז די אויגען ברענען פון שאנדע.

שמוגלין: וואס ביסטו שולדיג, וואס ער קומט אזוי פריה? אוי וועה איז מיר מאמע לעב מיינע! ער געהט! ער געהט! דו וועסט זעהן א יונג! דו וועסט זעהן א קאוואליר אט איז ער! (פייוויל קומט אן דבורהלע בלייבט ערשראקען)

אך! שוין דא? מיין שוועסטער איז גאנץ קאמפלימענטירט! זי איז נאך אהן דער טואלעטע.

פייוויל: וועמען זעה איך? פריש, בליהענד, שען, דבורהלע! איז דאס מעגליך? די צייט זאל אונז צו שיידען און ווידער צוזאמען ברינגען אלס פרעמדע! האט איהר מיר שוין גאנץ פארגעסען?

דבורהלע: עס איז געוועזן א צייט ווען איך האב פיעל פון אייך געדענקט. איהר ווייסט עס. יעצט איז אלץ פערביי.

פיוויל: אלץ פערביי? ! ניין, נישט דארויף האט מיך מיין שיקזאל אהער געבראכט.

דבורהלע: איך האב לאנג ערווארטעט. לאנג געטרוימט. יעצט מוז אלץ פערגעסען ווערען.

פיוויל: יא. פארט מיט די טרויעריגע געדאנקען אונד ערינערונגען! אצינד זענען מיר ווידער צוזאמען איך זעה די, וועלכע איך האב ערווארטעט צו זעהן. דבורהלע! ווי בין איך גליקליך!

דבורהלע: הערר וואלאכאווסקי, איהר דארפט נישט...

פיוויל: הערר, און וואלאכאווסקי? אה דבורהלע!

דבורהלע: הער וואלאכאווסקי, פייוועל! איהר דארפט יעצט מיט מיר אזוי נישט רעדען. איך בין פערהייראטעט.

פיוויל: אך יא. ליידער פערהייראטעט. דא אין געפענגעניס. ווייט פון לעבען און צוויליזאציאן. צווישען מענשען, וועלכע...

שמוגלין: מענשען, טאטע זיסער! אין זלאטאפאלע מענשען! אך א סקאנדאל! וואס זאגט איהר? איך האב פערגעסען ארוים צו טרוגען דעם קאשיק (אב)

פיוויל: דבורהלע! זאגט טהייערע: איז אייך זעהר שווער דאס לעבען דא?

דבורהלע: פון אנפאנג איז מיר זעהר שווער געוועהן. ער איז זעהר א גוטער, אבער איך האב איהם נישט געליעבט. מיט דער צייט בין איך צו איהם צו געוואהנט געווארען און... אבער צום אונגליק איז מיין שוועסטער געקומען און האט מיר אנגעהויבען צו פערמיאוס'ן. יעצט זענט איהר דאך געקומען... איך בעט אייך פערביטערט מיר נישט מיין לעבען!

פייוויל: דיר פערביטערען דאס לעבען ? דיר ? (קוקט ליידענ־שאפטליך)

דבורהלע: ניין, ניין. רעדט נישט צו מיר אזוי. קוקט נישט אויף מיר מיט צוא בליק. איך געדענק נאך גוט וועלכע אויבערמאכט איהר האט געהאט איבער אונז פרויען. זייט א גוטער פריינד ביי אונז אין הויז, ערנידעריגט איהם נישט אין מיינע אויגען. פייוויל וועקט נישט אויף מיינע אלטע וואונדען פון מיין הערצען! מאכט מיר נישט אומגליקליך! מאכט אונז ביידע נישט אומגליקליך! איך בין שוואך און כאראקטערלאז!

פייוויל: דיך אונגליקליך מאכען ? בליק מיר אין די אויגען. געדענקסטו נאך די וואונדערבארע שענע זומער נעכטע ווען מיר ביידע: איך און דו האבען ארום שפאצירט ביים דניעפער ? (ער אומארעמט זי).

דבורהלע: וואס טהוט איהר ? וואס ווילט איהר טהון ? פייוויל!

פייוויל: איך האב דיך ליעב ווי אמאל. דו מאכסט מיך וואהנזיניג! (קושט ליידענשאפטליך איהרע הענד און אין דער צייט לויפט ארײן מאדאם שמוגלין פון איין זייט און שמשון מיט'ן סאמאוואר פון דער צווייטער זייט)

שמשון: נו יעצט מיינע קינדערלעך. יעצט וועלען מיר טעה טרינקען (ער דערזעהט ווי פייוויל קושט זי) הא! בלייבט שטעהן אין מיטען צימער מיט'ן סאמאוואר אין האנד!...

פייוויל: (בעמערקט נישט און רעד ווייטער) הבלל זאגט איהר מיר צו, אז מיר וועלען זיך ווידער ליעבען און קושען ווי פריהער ? גיב זשע מיר נאך א קוש!

(פאזיציאן)

פארהאנג.

ענדע 1 אקט.

צווייטער אקט

(דאס זעלבע צימער ביי אייזענשטאל שענער אויפגערוימט
פיני ליגט אויף דער קאנאפע. מאדאם שמוגלין רוימט.)

פיני: איהר ווייסט, וואס איך וועל אייך זאגען מאדאם שמוגלין? ווען איך זעה ווי איהר טאנצט, שפרינגט און האצקעט ארום, מיין איך אז אימיצער האט אין אייך אריין גענאסען א גאנצע דיזשקע מיט קוועקזילבער. דאכט זיך די בעסטע זאך איז ליגען אויף א זייט, און זיין רוהיג. וואס איז מיט אייך אזוי די גדולה?

שמוגלין: די גדולה איז, וואס אין אונזער הויז וועט היינט זיין א גאסט, א מענש, א אמתר גאספאדין. ווען נישט דבורהלע, ווען נישט אונזער משפחה, ווען נישט אונזער יחוס וואלט איהר געהאט א מכה, נישט אזא גאסט.

פיני: איך בין אייך מוחל דעם יחוס, בין אייך מוחל דעם גאסט און בין אייך מוחל די מכה! אייער גאנצער משפחה מיט הכל בכל, איז נישט ווערטה איין פלעקעל פון מיין ברודער שמשונס אלטע פאטמיאטקע. אוי א מיתה. פון וואנען האט איהר זיך גענומען אויף מיין ברודערס קאפ?

שמוגלין: דיין ברודער איז נישט מעהר ווי א בעל מלאכה, און מיר? טאטע זיסער! מיט ועמען שטעל איך מיך טעהנ'-ען? (זי לאכט) דבורהלע! דבורהלע! קום נאר אקארשט אהער! (דבורהלע קומט אריין אוים געפוצט) וואס? דו האסט זיך פערקעמט מיט א פיראמיד גאר? מען געהט דאך יעצט מיט א טשעפטשוק.

פיני: פירנאמידע. טשעפטשוק און אנדערע צרות מיט מאדעס. אוי וועה איז מיר!

דבורהלע: וואס רעדן האסטו געמיינט? איך בין יונג, איך בין שען, איך בין געזונד, איך וויל לעבען, א יעדען געפעלן, האבען פערגעניגען און לוסטיג זיין. אין גרויסע שטעט געהט מען אין טעאטער אדער מען שפאצירט אויפ'ן בולוואר, אדער מען טאנצט אויף א באל. פיני! דו ווילסט איך זאל זיצען א גאנצען טאג און זיפצען, וויינען, תהלים זאגען?

שמוגלין: אך, פרעג איהם בחרם. וואס ווייס ער פון טעאטער, פון פראמענאד פון באל מאסקאראד? הער דבורהלע דו ווייסט? טהע איז שוין ארויס פון דער מאדע. איך וויל אב קאכען קאפע מיט טשאקאלאד.

דבורהלע: שבת קאכען קאפע? נאך קארג האבען מיר דערפאר, וואס מיר שטעלען דעם סאמאוואר אום שבת? זיין גאנצע שפחה זענען פאנאטיקער. מען דארף עס איהם נישט טהון!

שמוגלין: איך וועל אין קיך שטילער־הייט. טאטע מיינער! ווער וועט וויסען?

פיני: די אלטע בעל־עברה'ניצע! א מיתה... זאל אויף איהר קומען.

דבורהלע: פיני מיר ערווארטען א גאסט. איהר דארפט דא יעצט נישט ליעגען.

פיני: א גאסט? וואס ארט מיך! איך ליעג ביי מיין ברודער אין שטוב. אז איך וועל קומען צו זיין ברודערס ווייב צו גאסט וועט אייער הערר: לאם־טע־דע־רייטאם, אויך מעגען ליגען. אפילו אין געהאקטע וואונדען...

דבורהלע: איך הייס איהר זאלט באלד אויף שטעהן!

פיני: אז איהר הייסט, נעם איך באלד און קעהר מיך אום מיט דעם פנים צו דער וואנד. א נעטהיגע זאך, געסט מיט האבעלאקען!

שמוגלין: אט דאס איז דיין רעספעקט און פערגניגען! טאטע זיסער! וואו אהין ביסטו ארייינגעפאלען! מיר וועלען נאך היינט האבען חרפות און בזיונות!

דבורהלע: וואָס מײַנסטו? פאַר מיר און אפשר פאַר איהם, איך וואָלט בעסער וועלן ער זאָל ניִשט גענהן אַהער. (זיפצט) וואָס קאָן דאַפון אַרויס קומען? דאָס פערלוירינע וועט זיך ניִשט אומקעהרען... איך בין יעצט שמשון אייזענשטאָלם פרוי.

שמוגלין: וואָס רעדסטו דאָס? דײַנע יונגע יאָהרען וועלען אַוועק געהן און נאָכדעם וועסטו חרטה האָבען און עס וועט שוין שפּעט זײַן... איינמאָל נאָר איז מען יונג! נאָר איינמאָל, אָה טאַטע זיסער! איך פיהל עס...

דבורהלע: רעד ניִשט! רעד ניִשט אַזוי צו מיר! איך וויל עס ניִשט הערען, איך טהאָר עס ניִשט הערען. פאַניע! ווען איך זאָל ניִשט וויסען אַז דו ביזט מײַן שוועסטער, וואָלט איך געמײַנט אַז דו ביסט מײַנע אַ שונא און ווילסט מיך אונגליקליך מאַכען.

שמוגלין: מיר טהוט יאָ וועה דאָס האַרץ קוקענדיג אויף דיר. דאָס גאַנצע לעבען פערברענגען מיט אַ בעל־מלאכה.

דבורהלע: דו פיהרסט מיך אַראָב פון זינען! דעם לעצטען טראָפּען פערשטאַנד נעמסטו בײַ מיר צו! (פערדעקט איהר געזיכט) איך וויל עס ניִשט הערען איך קען עס ניִשט הערען! איך קען ניִשט!..

שמוגלין: שאַ! דײַנער געהט, מיט דער גאַנצער משפּחה. פונקט געטראָפען!

כיני: ווען אונזער פאַמיליע געפעלט איך ניִשט, וואָס זשע קריכט איהר צו אונז? (שמשון, זיידע, טויבא־מירקע, הצקעל)

אַלע: גוט שבת! גוט שבת! (פרויען קושען זיך)

שמשון: (איבעראַשט) זעהט נאָר! בעטראַכט נאָר אונזער בעל־הביתטע! בעטראַכט זי נאָר! דבורהלע! ווער וועט גלויבען אַז דו ביסט ניִשט מעהר ווי שמשון אייזענשטאָלם ווײַבעלע. אַ גראַפּיניע! אַ בת מלכה. איך האָב גאָר מורא צו איהר צו צו געהן. ווי איך בין אַ יוד, יעצט דיך

זײדעניו! (צו דבורה) דבורהלע! איך האָב דיר געבראַכט געסט; מײַן שװעסטער און מײַן שװאָגער זאָגען דו שעמסט זיך מיט זײ. אַ יאַ סאיז נישט אמת? אַז מען שעמט זיך נישט מיט'ן מאַן שעמט מען זיך נישט מיט זײַנע קרובים. זי איז טאַקע אַ געבילדעטע, אַ פערעדעלטע, אַ געװעזענע פרײַלײַן. אָבער זי איז אַ נוטעטשקע

(מאַכט פון זײַן שניפּטיך אַ קנאָל װאַרפט איהר אין פּנים אַרײַן)

אױ דו גנב זיכער! (בעסראַכט פיני) פיני! װאָס איז פיהלסטו דיך עפּעס שלעכט?

פיני: איך בין קראַנק. אפשר װעט גאָט געבען, איך װעל װערען טויב. װעל איך נישט הערען װאָס מען רעד דו אין שטוב (בײַזו) לאָז מיך צו רוה!

שמוגלין: (צו דבורהן) דער רוח האָט זײ געבראַכט! פונקט, אַקוראַט!

דבורהלע: עס איז זײַן הויז און איך האָב קײן רעכט װעמען עס איז צו פערבעטען אַ הער צו געהן. װאו איז מײַן ראָמאַן „מאַנטאָ קריסטאָ"?

שמעון: װאָס הײסט מײַן הויז? נאַר, דו! דאָס הויז איז דײַן. דו ביסט די װירטהון, און װער עס געפעלט דיר נישט גיב איהם דעם װעג. אָהן צערמאָניעס.

טויבא־מירקע: יאָ ברודער זי איז די בעל־הביתטע אָבער גרויס האַלטען זיך, און בלאָזען פון זיך, דאַרף מען נישט מיר זענען טאַקע פערהאָרוועטע מענשען, מיר שלאָפען נישט ביז אין האַלבען טאָג, שמירען נישט דעם קאָפּף מיט פּאָמאַדע, טראָגען נישט אין דער־װאָכען שבתדיגע קלײדער מיט האַנדשוך מיט פּוס שוך, מיט טשיפּטשיקעס, מיט יאַמפּאָרקעס. מיר רײַבען נישט די נאָז מיט װײַסע לײַם און שמירען נישט דאָס פּנים מיט שמעקעדיגע זײף. אָבער שעמען זיך מיט אונז דאַרף מען נישט. מיר זענען מענשען מיט אַלץ צו גלײַך...

חזקאל: וואס איז דאס אזוי! דו קענסט נישט אמאל צו אונז אריין געהן? נישקשה די פיס וועלען דיר נישט אבדארען. דעם יחוס דיינעם מעגסטו פערקנייטשען אין א זייט! משמא מאס מהוט זיך געבילדעטע מענשען מיט רבנים אין דער משפחה. איך וויים ווען ביי מיר שטעהן עטליכע אקסען אין שטאהל, א דאס הייסט ביי מיר די בעסטע משפחה און מיין בעסטער יחוס.

זיידע: (זאגענד תהלים) קינדער! איך האב פיינד צו הערען אזאלכע רייד, נישט צום גוטען פיהרט עס. איך פערשטעה עס נישט! אמאל אז מען פלעגט קומען צו גאסט, פלעגט מען זיין פרעהליך, מען האט געזאגט גלייך-ווערטליך, געטריבען שפאס, געלאכט. איז נמאס געווארען צו רעדען האט מען געקייעט ארבעס און הייגט, זענען די מענשען גיפטיגע מען שטארקעט זיך גאר. בעסער וואלט געוועזען אז איהר וואלט געקייעט ארבעס און געשוויגען. פיני קום פיהר מיך ארוים צום טויער; די שענע זון ווארעמט, און פון זייערע רייד ווערד קאלט.

פיני: (געהט צו) זיידע! מיך ווארעמט שוין אפילו די זון נישט, מיר וועט זיין ווארעם ווען איך וועל ליגען אין קבר, און וועל גאר נישט זעהען און גאר נישט הערען. דו ווייסט, זיידע? אום שבת וויל זי ביי אונז אין שטוב קאפע מאכען!

זיידע: זארג זיך נישט, פאר פרעמדע זינד, און פרעה דיך נישט מיט פרעמדע מצות. ווער עס האט הנאה פון קאפע דער דארף פאר דער קאפע בעצאהלען...

פיני: פאר דער קאפע וועט שמשון בעצאהלען. (ביידע אב)

טויבא מירקע: קאפע אום שבת?! וואס דען, זיי זענען דאך געבילדיטע! וואס איז ביי זיי גאט? און וואס איז ביי זיי חזיר? וואס איז ביי זיי איינענע האר? און וואס איז ביי זיי שבת? וואס זעהט זי דארטען אין רוסישען „קרבן מנחה"?

שמוגלין: (צו דבורה) הײנט זעהסטו שוין וואס מען קען ער־ווארטען פון גראבע מענשען? אך! מאמע זיסער! פון אונזער משפחה אין אזא הויז!

הצקאל: איך האב פײנד פאליטיק. איך בין א קצב. פאר אזעלכע זאכען הויב איך באלד אן טרײבערען.

שמשון: און איך זאג: געבילדעטע מענשען זענען פײנער און עדלער אין דער נאטור, איך זאל נישט זײן אזוי איבער־געוואקסען וואלט איך מיך נאך אצינד געלערנט און גע־בילדעט. קען דען מעגליך זײן אז מײן דבורהלע זאל מאכען אזא לארעם ווי דו טויבא מירקע? 2 יאהר האב איך נאך ן איהר קײן קללה און קײן געשרײ געהערט. עס איז עפעס אזוי, אזוי גוט און רוהיג מיט געבילדיטע מאכען חברותה. דבורהלע דו ביסט העכער פון אונז. דארפסט אונז לערנען. נו נעם דײן האנד און אזוי גיב מיר א פאטש איך זאל נישט זײן קײן גראבער יונג! (פאטש זיך מיט איהר האנד)

הצקאל: א ברודער דו ביסט אין פעסעל! זי זאל דיך לערנען? וואס פאר א מאן ביזטו? זעהסטו, דײן שוועסטער, דאכט זיך איז א קאזאק, און אז איך וואש די הענד און גיעב נאר איין געשרײ ע! גיעט איהר א װארף די נעכבע נאך א האנטוך. אדער אז איך זעץ מיך עסען און גיעב א ברום, „נו" ווײסט זי שוין אז איך וויל רעטאך. אדער אז איך גיעב נאר א גענעץ, פערשטעהט זי שוין אז מען דארף געשווינד בעטען דאס בעט. ווײל איך בין א קצב און העב אן באלד צו טרײבערען.

טויבא: זי איז אבער בײ איהם א מאדאם. ער דארף הארעווען, קריעה רײסען און זי לעבט בײ איהם ווי א בת מלכה.

הצקאל: וואס איז זי בײ דיר? ווי אקעלבעל אויף דער פאשע?

שמוגלין: מאמע זיסער! קעלבער און ביקעס! געבילדעטע מענשען!

טויבא: דו גיעסט אידר נאך, קריכט זי דיר אויף דעם קאפף. דו ווייסט אין דער גאנצער שטאדט דערצעהלט מען זיך דער יונגער פריץ, דער אבלאקאט וואס שטעהט ביי אליקום'ן איז געוועהן ביי דיר אין שטוב און האט זיך מיט דיין ווייב געקושט און געהאלזט! זעהר שען! אזא יאהר אויף מיינע שונאים!...

שמשון: אין דער האנד! משוגענע. איך בין אליין געוועהן דאביי. וויל דיר ווייזט עס אוים פשוקרע. מיר האט עס אויך נישט געשמעקט. אבער אז אזוי פיהרט זיך אבער די וועלט. ווען א מאנספערשוין דאנקט א דאמע, קושט ער איהר די הענד. הא הא הא! וואס פארשטעהן מיר פראסטע ארבייטער פון די זאכען?

שמונגלין: און ווער האט איך געזאגט אז ער איז א פריץ. א יוד איז ער, אונזערער א מחותן, כמעט פון איין משפחה, אין אונזער משפחה טרייבערט מען נישט.

טויבא: אזוי? וואס דען טהוט מען אין אייער משפחה?

חצקאל: וואס הייסט א פרעמדער קישט דיין ווייב אין האנד? כדומה למשל: איך קויף א טעפעל מיט האניג און ווער עס געהט פערביי זאל לעקען. איך האב פיינט פאליטיק. איך בין א קצב פאר אזעלכע זאכען טרייבער איך

טויבא: וואס רעדסטו צו איהם! אמאל איז ער געוועזן א מענש. היינט האבען זיי דאך איהם דעם קאפף פערדרעהט, און דעם שכל צו גענומען, אמאל האט ער געוואוסט אז ער האט פריינד, האט א משפחה, היינט שטאפט ער דאך אלץ אריין אין איהר טרפה'נעם האלז אריין! (דבורהלע וויינט)

שמונגלין: וואס דארפסטו וויינען? נארר איינער. זאלען זיי בילען ווי די הונד. קום, וואס דארפסטו זיצען מיט גראבע מענשען?

דבורהלע: ניין, ניין, וואו אהין זאל איך געהן? איך בין יעצט פון זייער משפחה און דארף הערען וואס זיי זאגען מיר.

שמשון: דבורהלע! געה אהין צו זיך (פיהרט זי ארויס און רעד צו טויבאן) איך האב געהארעוועט און דיך חתונה געמאכט ווי א בעל־הבתיש קינד. יא איך האב פאר מיר נישט געטראכט בין איך האב נישט געזעהן אז מיין אלטער זיידע און מיין קראנקער ברודער זענען פערזארגט. מען האט געלאכט פון מיר וואס איך בין א'נ'אלטער בחור. איך האב נישט חתונה געהאט. איך האב געהאט א משפחה אויף מיינע פלייצעם איך ארבעט אצינד אויך. איך צאהל טהייער פאר דעם שטיקעל גליק. וואס ווילסטו? ווילסטו קומען צו מיר און צו שטער'ען מיר מיין פרייד? ווילסטו צונעמען וואס מיר איז אזוי טהייער און אזוי שפעט אנגעקומען? דו הערסט? זי וויינט! דבורהלע וויינט! אהיים!... און דיין פוס זאל מיין שוועל נישט איבערטרעטען! חצקאל האב דיר א גוטען שבת! (עפענט די טהיר)

טויבא: קום חצקאל. זאל זיך די מאדאם מיט דער שמוגלין שלאגען קאפ אין דער וואנד.

חצקאל: קום! א שענעם כיבוד געהאט! זיי מיינען אז מיט יחוס קען מען אן שטאפען די קישקע. קום, אין דער היים האבען מיר א שענעם „שלש־סעודות" קום, קום! (ביידע אב)

שמשון: נישט פריינד זענען זיי מיר — שונאים, דאכט זיך! וואס ארט זיי? איך פערגין יעדען דאס גרעסטע גליק. פאר וואס פארגינען זיי מיר נישט?

שמוגלין: פטור געווארען? ארמע דבורהלע! דער גאסט וועט קומען און ביי איהר זענען די אויגען פערוויינט.

שמשון: איך בין נישט שולדיג, מאדאם. זאגט איהר איך בין נישט שולדיג.

שמוגלין: אך יא, הער אייזענשטאל! וואס האב איך אייך געוואלט זאגען? ער וועט באלד קומען, זיי וועלען רעדען פון הויכע פאליטיק, פון ביכער דארטען, פון אנדערע

געבילדיטע זאכען און פערשטענדניסע און איהר... פער-שטעט איהר?

שמשון: האהאהא! איך פערשטעה. איהר ווילט איך זאל נעמען דעם וועג. איהר ווילט נישט איך זאהל זיצען ווי א באלוואן און זי זאל זיך מיט מיר דארפען שעמען. איך וועל אייך נישט שטערען, איך וועל זיצען מיט דעם זיידען ביים טויער.

(פוזיר מיט א בוקעט)

פוזיר: אהא. די שמוגלין! דאך געטראפען אויף דער באלאמוט וועל שטראססע! א בוקעט פון מיין הערר. ער וועט דא זיין אין איין מאנומענט (גיעט שמשון'ען)

שמשון: צו וואס דארף מען דאס?

שמוגלין: אך! טאטע זיסער. א בוקעט, פונקט אקוראט ווי אין די ראמאנען. ביי איהם געהט עס אויך ווי אין א גע-שריבענעם בוך.

פוזיר: ווען מיין הערר שיקט א בוקעט, איז שוין נישט אומזיסט. ער לאזט נישט דורך איין שען ווייבעל. אה! איהר זאלט זעהען ווי ער פלאקערט א וועלט אין אדעססא. שטענדיג אבער אויף זיין גליק ווי עס איז נאר א שען מיידעל איז ער דא. און ווי עס איז נאר דא א שען ווייבעל איז דער מאן א שוטה מיט א'נ'אידיאט, הא הא הא! ער איז א גרויסער בריה צו פיהרן ביי דער נאז, ער הויבט אן מיט א בוקעט, מיט קוצוניו מוצוניו, און ענדיגט... זייט א חכם און טרעפט?

שמשון: זאגט איהם א דאנק. (אפארט) צום טייפעל מיט דיין קעציניו! (ווארפט דעם בוקעט אונטער דער קאנאפע)

שמוגלין: פאטער מיינער! א בוקעט אונטערען באנק! ער מאכט עס ווי א בעל מלאכה. דבורהלע א בוקעט! וואס זאגט איהר פארט צו איהם? א בוקעט! (האפט דעם בוקעט און לויפט אב)

שמשון: נו וויים נאך? איהר דארפט עפעס?

פוזיר: איך האב געוואלט, כאטש, מיט איין אויגעל אויף איהר א קוק טהון. ער בעריהמט זיך עס איז א סחורה ווי גאלד. ער זאגט עס פערדריסט איהם גאר נישט וואס ער זיצט אין אייער שטעטיל. צו ליעב איהר, זאגט ער, איז כדאי. און איהר מאן, זאגט ער, איז א גוטער גולם... אייגענטליך מיט וועהמען האב איך די עהרע? ווער זייט איהר אייגענטליך?

שמשון: אייגענטליך, וואלט זיך מיר זעהר געגליסט אייך צו געבען אין די ציין אריין. איהר געהט בעסער. ווארום אז איך וועל בעז ווערען... א גוטען שבת (ער פיהרט איהם ארויס) אמאל פלעגט מיר זיין אזוי שווער בעז צו ווערען! און יעצט, נאר עפעס, ווער איך שוין בעז. וואס קאן עס בעדייטען?.. ער האט דא געפלאפעלט נארישקייטען, און ביי מיר האט זיך שוין אנגעצינדען דאס בלוט (פערטראכט זיך)

פיני: שמשון! שמשון! דו הערסט נישט? איך וועל דיר עפעס דערצעהלען.

שמשון: פיני! דו וועסט מיר דערצעהלען א'נ'אנדערעס מ,

פיני: שמשון! דו האסט ארויס געטריעבען טויבא מירקעס! דו מיינסט דיין מיוחסת פערדינט עס? זיי רעדען ביידע א גאנצען טאג פון דעם אדעסער קאוואליר. זיי פארקויפען דיך ביידע פאר איין שמעק טאבאקע.

שמשון: לאז מיך צו רוה. איך בעט דיך.

פיני: דיין מיוחסת האט ליעב... אבער נישט דיך.

שמשון: א ליעגענד! דו שלעכטער מענש, דו געמיינער ליגנער! דו ביסט קראנק ווילסטו יעדען קראנק מאכען. דיר איז נישט ליעב דאס לעבען ווילסט יעדען טייטען מיט דיינע רייד. ליגנער! איך וועל דיך דערהרגענען! איך וועל דיך דערשטיקען! (ווארפט איהם אנידער) זעהט! זעהט וואס איך טהו!

אזוי בעז געווארען אויף אשוואכען, קראנקען מענשען. (העבט אים אויף) ניע אין מיין לעבען האט זיך מיר דאס געטראפפען. אז איך וויים נישט, וואס טהוען זיי אלע מיט מיר? וואס ווילען זיי האבען פון מיין לעבען? זיי א גוטער פיני, און פערצייהע מיר. איך וויים נישט וואס עס קומט מיט מיר פאר. נאר אפשר ווער איך משוגע?

פיני: איך בין נישט בעז אויף דיר. ווילסט מיך דערהרגענען שמשון, הרגע מיך! איך האב דיך ליעב און זאג דיר די ווארהייט. ש.ש.ש. די מאדאם געהט אהער! א מיתה משונה אויף איהר! איך קען נישט קוקען אין איהר טרפה'נעם פנים (אב)

שמוגלין: (קומט ארײן) טאטע זיסער! ער געהט שוין! ער געהט שוין אהער. איהר נעדענקט אייער ווארט?

שמשון: איך זאל נעמען דעם וועג? ניין! איך האב עס פארגעסען. איך בלייב דא.

שמוגלין: זעהר שען פון איך! שעהמען מעגט איהר איך, אין אייער ווייטען האלז! דבורהלע! גיבער, מאמעליך מיינע! גיבער אהער, גיבער!

שמשון: וואס איז דאס גיבער? די ציגען האבען צייט צו קומען אויפן יריד.

שמוגלין: ציגען גאר? וואס פאר א שפראכע? וואס פאר א שפראכע טאטע מיינער! (פיוויל. דבורהלע מיט'ן בוקעט פון פערשידענע זאטען.)

פיוויל: (עס דונקעלט זיך) אך ווי געמיטליך דא איז. נעכטען האב איך דאס גאר נישט בעמערקט.

דבורהלע: איך האב די עהרע אייך פארצושטעלען מיין מאנן.

שמוגלין: (צו שמשון) זאגט: עס פרעהט מיך זעהר.

שמשון: אז עס וועט מיך פרעהען וועל איך זאגען: עס פרעהט מיך זעהר. ביי די געבילדעטע איז נישט קיין גוטע געוואהנהייט, פאר צו שטעלען באלד ווי א מענש קומט.

לאָז ער זיצען אַ ביסעל, און אַז איך וועל זעהן אַז ער געפעלט מיר וועל איך מיך מיט איהם אַליין בעקענען און עס וועט מיך פרעהען. (ער רעדט הויך און אונדייטליך)

דבורהלע: וואָס איז דאָס מיט איהם? ער רעדט אַזוי פרעך! ביטע מיין ליעבער גאַסט. נעמען זי פּלאַטץ. (פּעוויל זעצט זיך נעבען איהר)

פּייוויל: (שטיל) אייער געמאַל איז נישט איבעריג העפליך! (צו שמשונ'ן) מיר זענען מיט אייער פרוי שוין אַלטע גוטע פ. יינד.

שמשון: דאָס איז אייער געשעפט.

פּייוויל: (צו זיך) און דער גראָבער מענש בעזיצט אַזאַ צאַרטען ענגעל! (צו דבורה) געפינט איהר נישט אַז דאָ איז זעהר לאַנג-ווייליג?

שמשון: דאָס איז אייער געשעפט.

שמוגלין: מאַטע זיסער! ווי ער בלאַמאַזשירט אונז!

דבורהלע: (שטיל) איך קען נישט פערשטעהען וואָס איז דאָ מיט איהם היינט? הער וואָלאָכאָווסקי! איהר דאַרפט איך נישט בעליידיגען!

פּייוויל: (שטיל) בעליידיגען, פון וועהמען? נון און איהר, מאַדאַם יוזענשטאָהל? זענט איהר שוין געוואָהנט מיט די פּפליכטע פון אַ ווירטהין? איך זאָג די פּפליכטע, און ווייס אייגענט-ליך נישט וועלכע פליכטע עס האָט אַ ווירטהין.

שמוגלין: ווי קען אַ געבילדעטער קאַוואַליער וויסען וואָס עס דאַרף צו טהון אַ ווירטהין, אין אַזאַ הויז צווישען נידריגע מענשען?

דבורהלע: דעם אמת געזאָגט. איך האָב קיינע פּפליכטע. איך טהו גאָר נישט. קיינער פאָדערט עס פון מיר.

פּייוויל: (מיטפיהלנד) פּפליכטע פון אַ פרוי! עס איז געוועזען אַמאָל אַ פינסטערע צייט אין אונזער געמיינשאַפטליכען לעבען, ווען די פרוי איז בעהאַנדעלט געוועהן אין געזעלשאַפט און

אין פאמיליען-לעבען אלס א שקלאווין, אלס א געשעפף, וועלכעס האט נאר פפליכטע אבער קיינע רעכטע. אצינד אבער ווען די ענטוויקלונג פון דער מענשהייט מאכט אזאלכע פארטשריטע, יעצט, הערשען שוין גאנץ אנדערע מיינונגען: פרייהייט! וואס מעהר פרייהייט!.. ווי איז אייער מיינונג?

שמשון: מיין מיינונג איז, אז איהר קענט רעדען...

דבורהלע: הערר אייזענשטאהל גיט מיר רעכטע און קיינע פפליכטע (שטיל) ער איז געוועזן אזוי אונפריינדליך! פערציהעט איהם!

פיוויל: (שטיל) נישט איהם פערצייהע איך, דיר, דיר קען איך אלעס פערצייהען. הערר אייזענשטאהל שיינט זעהר א גוטער מענש צו זיין.

שמשון: בין איך גוט אדער שלעכט דאס געהט קיינעם נישט אן (צו זיך) וואס רעדען זיי דארט אין דער שטיל?

דבורהלע: (בעז) דער בעזוך פון אזא גאסט איז א עהרע פאר אונז, און איך האב געמיינט הערר אייזענשטאהל וועט זיין פריינדליכער (רייסט אויס א בלום און גיעט פיוולען)

שמשון: איך בין נישט קיין אריסטאקראט.

פיוויל: קען דאס מעגליך זיין? ניין! ווירקליך עס איז זעהר שוועהר צו בעמערקען (שטיל) דבורהלע איהר זעהט אליין אז איך קען דא לענגער נישט פערבלייבען. איהר מוזט קומען צו מיר. איך גלויב עס איז שוין צייט צו געהן (שטעהט אויף צו שמשונען) נישט אזוי?...

שמשון: אז איהר ווילט זיצען, טרייבט אייך קיינער נישט. און אז איהר דארפט אוועק געהן וועט אייך קיינער נישט צוריק האלטען.

דבורהלע: אייערע געסט בעליידיגען מיך און איך טרייב זיי נישט. ווער זשע קען האבען די רעכט דעם אינטעלעגענטען

עהרענס־ווירדיגען העררן, וועלכער איז דא מיין גאסט, ארויס צו טרייבען,

שמשון: איך האב ארויס געטריבען מיינע געסט, און דו פאלג מיך און ווער פטור פון דיינע געסט. אהן געסט וועט זיין רוהיגער.

דבורהלע: (וויינט) אזוי האט מען אייך עמפפאנגען אין דיעזען הויז!

פייוויל: (שטיל) נישט צו איהם, צו דיר בין איך געקומען אלזוי אויפס־ווידערזעהן הערר אייזענקלאץ אדער הערר האלצמאן.

שמשון: רופט מיך ווי איהר ווילט. איך בין געוועהן און וועל בלייבען אייזענשטאהל. מיין ערגסטען שונא ווינש איך נישט ער זאל קומען דערצו איך זאל איהם דארפען איבערציינגען אז איך בין אייזענשטאהל!!!

פייוויל: עס פרעהט מיך זעהר (שטיל) דבורהלע פערגעס נישט. היינט! הערר אייזענבאק, פארדאן! אייזענ... (אב)

דבורהלע: היינט נאך, פייוועל. באלד (אב צו זיך אין צימער)

שמוגלין: אזוי קאמפרעמעטירען! אזוי בלאמאושירען! וואס וועט פון אונז רעדען גאנץ אדעססע? מאטע זיסער! וואס דבורהלע שטעהט אוים!

שמשון: פאר אייך וועט זיין געזונטער און פאר מיר גלייכער אז איהר וועט מיך לאזען צו רוה. איך בין היינט משוגע געהט אוועק!

שמוגלין: אונזער משפחה! אונזער יחוס! אונזער בילדונג! אה נראבער יונגע!

(דבורהלע מיט 2 היטע אין דער האנד)

דבורהלע: (מיט טרערען) איך דאנק אייך זעהר!

שמשון: דבורהלע! ביזט בעז אויף מיר? אז איך זאל דיר קענען דערצעלען, וואס דא טהוט זיך, ביי מיר אין הערצען, וואלסטו אפשר נישט בעז געוועהן. אבער דו ביסט דאך א קלוגע, ביסט דאך א געבילדעטע. דו דארפסט אלמן

פארשטעהען אז איך פיהל מיך יעצט אזוי נאריש. איך קען דיר אין דיינע אויגען נישט קוקען. ווי מען ווערט נאר בעז, ווערט מען באלד נאריש.

דבורהלע: זעהר גוט. איך בין צופריעדען. פאניע קום! (גיט איהר איין הוט)

שמשון: וואו אהין ווילט איהר דאס געהן?

דבורהלע: האסט מיך קיין מאל נישט געפרעגט, און דארפסט יעצט אויך נישט פרעגען!

שמשון: קיין מאל פרעג איך נישט און היינט וויל איך וויסען וואו אהין דו געהסט.

דבורהלע: דו דארפסט וויסען: מיר געהן צו וואלאכאווסקי מיט א וויזיט.

שמשון: צו איהם? איך וויל נישט זאלסט געהן צו איהם!

שמוגלין: ער וויל נישט הא הא הא! ווי געפעלט עס דיר? אזא גראבער יונג זאל זיך נעמען אזוי רעכט?

שמשון: מעגסט געהן וואו אהין דו ווילסט, נאר נישט צו איהם. ער געפעלט מיר נישט.

דבורהלע: א נייע פאנטאזיע! איך פרעג אייך נישט וואו אהין איהר געהט און דארף אייך קיין רעכענונג אבגעבען וואו אהין איך געה! קום...

שמשון: (שלעפט איהר צוריק) אז איך זאג דיר אז דו וועסט נישט געהן! וועסט דו נישט געהן!

דבורהלע: וואס איז דאס! אין מיין אונגליקליכער און שענדליכער לאגע האב איך מיר אמווייניגסטענס געטרייסט דאמיט אז איהר זענט א גוטער מענש. און צום סוף זעה איך אז דאס אויך נישט. איהר האט אייך נאר פערשטעלט! געשפיעלט א ראלע פון א גוטען. 2 יאהר געווען מאסקירט און יעצט ווייזט איהר אייך ארויס ווער איהר זענט? איהר ווילט מיט מיר האנדלען ווי אייער שוועסטער און אייערע פריינד האנדלען מיט מיר? ווילט איהר אפשר

איך זאָל אײַך זײַן אַ דינענסט? ווילט איהר אײַנפיהרען אַז ווען איהר וועט אַ געשרײַ געבען: „נו!" זאָל איך צו לויפען צו אײַך מיט אַרעטאַך? נײַן! מיט מיר וועט איהר עס נישט אויספיהרען. איך האָב איהם פערשפּראָכען צו קומען, און איך געה צו איהם!

שמוגלין: וואָס האָב איך דיר געזאָגט, דו וועסט זעהן אַז ער וועט דיך שלאָגען אויך. בײַ אַ גראָבען יונג איז אַלעס מעגליך.

שמשון: וואָס שלאָגען? זעהט איהר, דאָס מאַדאַם וועט איהר דוקא נישט דער לעבען. איך זאָל זי שלאָגען? דבורהלען? איך זאָל אויף איהר אויף העבען מײַן האַנד!... איך בעט דיך בעלײַדיג מיך נישט אַזוי! האַלט מיך נישט פאַר דעם ערגסטען גראָבען מענשען! איך וויל נישט זײַן קײַן שלעכטער... נו איך פערשטעה: עס פּאַסט נישט. ער איז געוועזען מיט אַ וויזיט. נו געה, געה, דבורהלע! איהר געהט דאָך בײַדע... וואָס בין איך משוגע? געוויס! וואו אַהין דו ווילסט געהן, קענסטו געהן. געה, געה דיר געזונטער הײַט. (זיי געהן ראַש) וואָס דו געהסט טאַקע? קום אַהער! זעהסט דעם זײַגער? יעצט איז האַלב פינף! אין אַ האַלבע שעה אַרום זאָלסטו זײַן דאָ אויף דעם זעלבען
געדענק וואָס איך זאָג דיר! ווען איך שווײַג, שווײַג איך, אָבער ווען איך ווער בעז, ווען מײַן בלוט צוקאָכט זיך און מײַן פּעם צינד זיך אָן אין מיר, דאַן דבורה־לע, חלילה! קען זיך אַנ׳אונגליק טרעפען!... נו, נו. געה. געה, און פערגעס נישט וואָס שמשון אײַזענשטאַהל רעדט.... 30 מינוט! (ער רײַסט דעם טיש) וואָרום די 30 מינוט וואָס דו וועסט דאָרט זײַן, וועל איך 30 מאָל משוגע ווערען, 30 מאָל שטאַרבען (צו ברעכט דעם טיש, זיי בלײַבען שטעהן ערשראָקען בײַ דער טהיר) דו געהסט!

פאָרהאַנג.

ענדע 2 אקט

דריטער אקט.

(דאס זעלבע צימער בײ סטאראליע און אבסניה. פוזיר ליגט אויף דער קאנאפע. אליקום זיצט נעבען איהם. וועהענד דער פארהאנג געהט אויף לאכען בײדע שטארק)

פוזיר: זאגט נישט קײן ליגענד. מאצעפורא! דו האסט אלײן געזעהן? הא הא הא!

אליקום: הא הא הא! איך זאל אזוי דער־לעבען נחת פון מײנע פינף בת יחידה'ס און פיער בן יחיד'ס! הא הא הא. ער איז געפאלען כורעים צו איהרע פיס, האט געמאכט פוילע שטיק. האט געקושט די קנעפלעך פון איהרע שטיפלעטען... אוי איז דאס א פריץ, א גנב, א'נ'אדורך געטריבענער יונג, א גרויסער בקי אין די דאזיגע געשעפטלעך... אבער נו, וואס האב איך דערפון?

פוזיר: גראבער יונג דו! מיר זיצען שוין דא א'נ'איבעריגע וואך נאר צו ליעב איהר. פון אנפאנג פלעגט איהם דײן פימסינע בעטט אלע נאכט מאכען קאלאמיטנע אויפ'ן הערצען. און יעצט בײסט שוין נישט...

אליקום: אזוי עס בײסט נישט, און עס קראצט נישט, הא הא הא מן הסתמא איז כדאי... שא! ער געהט אהער, העב אויף דײן זעקעל בײנער פון דער קאנאפע. (פײוויל קומט ארײן)

אליקום: פאניע, יאסנע וויעלמאזשנע, דאברי דזשיען! (נײגט זיך)

פײוויל: סטאראליע און פוזיר, הערט מיך אויס! הערט מיך ג'ים, זאלאטאפאליער חכמים! נײן! ערענסט גערעדט: סטאראליע וויל צעהן רובעל עהרליך פערדיענען?

אליקום: א צעהנערל, אוי טאטע פאטער! מיט די אויגען! וואס הײסט א שאלה פערדינען? פרנסה!

פייוויל: דא האסטו 10 רובעל. און איך פאדער פון דיר נאר איין זאך: דו דארפסט זיין בלינד, טויב און שטום, פערשטאנען?

פוזיר: פאר 10 רובל אזא קלייניגקייט? נאר שטום בלינד און טויב ווערען. סטאדאליע! דו האנדעלסט א מציאה.

אליקום: וויל דער פריץ איך זאל זיין בלינד, טויב און שטום?.. בכבוד גדול. וואס ארט מיך? וואס דארף איך מיך מישען אין פרייצישע זאכען?

פייוויל: סטאדאליע! דו ביסט א געשיקטער קערעל! איך בין מיט דיר צופרידען. נו, פוזיר. דיר איז געווים לאנגווייליג אהן טראקטירען, אהן בילארד? האב געדולט, דו וועסט דאך אין דיזע אנגעלעגענהייטען בין איך א שוואכער מענש. „גרויסע מענשען האבען גרויסע שוועכע״ — דאס האט, דאכט זיך געזאגט אריסטאטלעס? ווי מיינסטו סטאדאליע?

אליקום: פאניע וואס ארט מיך? זאל זיין ווער עס וויל.

פוזיר: ער איז אליין א גוטער רעסטאראטאר, קיין עין הרע! איך ווער דא געשוואלען פאר הונגער! פרעגט מען איהם האט ער אלעס; א געבראטענע קאטשקע, מיליכדיגע בלינצעס, געפילטע פיש... הייסט זשע איהר אבער ברענגען: איז די קאטשקע אוועק געפלויגען, די פיש אוועק געשווימען, און דו בלינצעס? די בהמה האט זיך נישט געקעלבט.

אליקום: אוי פוזיר! זענט איהר א מזיק! נישט געדאכט זאלט איהר ווערען. הא הא הא! ער איז אזא גנב אז איך קלער אפט: איז ער נישט א יוד?

פייוויל: פוזיר נא דיר געלד. געה און קויף דיר סערדינען, קעז, לעבער, ווארשט, קאנפעקטען, וואס נאר דיין הארץ גלוסט. איך בין גליקליך! איך וויל אלע זאלען צופרידען זיין. אוי מיין טהייערער פוזיר, איך פיהל מיך אזוי גוט

איך וויל דיך אַרום נעמען .. האַ האַ האַ (נעמט איהם אַרום)
קויף ! עס , טרינק . איך דענק יעצט זעהר ווענ׳ג פון דיזע
נאַרישקייטען . איך בין פול מיט ענטהוזיאַזמוס , עקסטאַז ...
פּאָעזיע , בעגייסטערוג : עה ! וואָס פערשטעהסטו פוזיר
אין פּאָעזיע און וואָס ווייסט סטאָדאָליע פון בעגייסטערונג
(רעקלאַמירט) „עס לייכטען די שטערן אין הימעל דען בלויען .
עס שיינט פול דער מאָנד , שפּעט אין דער נאַכט ... (אָב)

אליקום : ער מאַכט גוט די קאָמעדיע, און איז אַ שעהנער יונג !
אפשר ווען איך זאָל זיין אַ ווייבעלע וואָלט איך אויך נישט
געקענט גובר זיין דעם יצר־הרע . וואָס האָט ער געזאָגט ?

פוזיר : דאָס איז אַ מאַצאַפּורע ! עס איז דאָך פּאָעזיע . ער איז
טאַקי אַ פּנים אויף דער אמת׳ן פערחלאַפּעט ביז איבער די
אויערען . פּאָעזיע ... אָבער , יאָ , אַ הערינג , מיט אַ
ציבעלקעלע , מיט אַ מאַסלינקעלע , מיט אַ שנעפּסעלע ,
איז אויך נישט קיין שלעכטע פּאָעזיע . איין מאָנאָמענט
בין איך דאָ מיט אַלע 7 זאַכען (רעקלאַמירט) און עס
לייכטען די הימלען אין בלויען דעם שטערען (אָב)

אליקום : (בעטראַכט דאָס געלט) עס איז טאַקע אמתע , כשרה ,
ליעבע , צעהן רובעל כסף . האַ האַ האַ ! שמחה הירש זאָל
דאָס דערזעהן וואָלטען איהם די אויגען אַרויס געקראָכען .
אויך מיר אַ נ׳אַכבניה ביי חיריקען ? (טויבאַ מירקאָ קומט אַריין)

טויבא מירקע : ר׳ אליקום זייטזשע מוחל !

אליקום : (צו זיך) אַהאַ ! פון איהר משפחה . נישטאָ קיין ר׳ אליקום
און נישטאַ קיין זייטשע מוחל ... אוים ...

טויבא : זייט אַזוי גוט און קומט אַ הער .

אליקום : איך בין בלינד !

טויבא : האַ ? ר׳ אליקום זאָגט מיר , איך בעט אייך ...

אליקום : איך בין שטום !

טויבא : דאָס הייסט , איך האָב געוואָלט פרעגען , לאַנג לעבען
זאָלט איהר , זאָגט מיר , איך בעט אייך , איז טאַקע

אמת? אונזערע געהט אהער? די חצופה די מיוחסת אויסגע־
ריסען זאל זי ווערען! הא איהר הערט וואס איך זאג איך?

אליקום: איך בין טויב!

טויבא: ר' קרוב זייט איהר נישט משוגע געווארען אויף דער עלטער?

אליקום: אז מען וועט מיר בעצאהלען איך זאל משוגע ווערען ווערען
וועל איך זיין משוגע. עס איז פרנסה, און מען האט א
פלוניתטע א משולחת, מיט 9 ממזרימלעך זאלען זיי גע־
זונד זיין, דארף מען נישט זיין קיין חכם.

טויבא: יא, אבער זאגען מעגט איהר דאך.

אליקום: איך בין שטום.

טויבא: שטום? וואס מיר האט זיך געחלומט די נאכט און
יענע נאכט זאל אויס געהן צו דיין קאפף און צו דיינע
הענד און פים און לייב און לעבען, מפוי! (קלאפט מיט
דער טהיר און לויפט אב)

אליקום: מעגסט קלאפען מיט'ן קאפף אין וואנד. דאס צעהנעריל
איז ביי מיר אין קעשענע רב פייוויל! הם... איך בין
שוין געוועהן אהן לשון, אהן א ראיה און אהן א שמועה.

פייוויל: ווער האט דא געשריען? דאס מאכט מיך נאך מעהר
נערוועז!

אליקום: ווייס איך וואס? עס איז פון דער משפחה, הערט זי
אין דער פיאטע!

פייוויל: סטאדאליע! גוט גיעבּ אכט. איך ערווארטע פון
מינוט אויף מינוט... איך האב פיינד סקאנדאלען און זיי
זענען גראבע און אונגעבילדעטע מענשען.

אליקום: עס איז טאקע זעהר שוועהר צו האנדלען מיט אונ־
געבילדיטע מענשען (אב)

פייוויל: דיזער ראמאן קאסט מיך פיהל מיה און צייט. אבער
עס איז אינטערעסאנט. איך בין יונג און ווי זאגט אונזער פאעט:
די יוגענד, די יוגענד זי האט איהרע רעכטע. יא איך בין
יונג. איך וויל געניסען פון דעם לעבען. וואס די נאטור

גיעט דער יוגענד. די צייט קאָכט מיך נישט טהייער,
און דאָס איז דאָך פּראַקטיש, ערנסט. איז דען דאָס וואָס
איך פיהל דאָ: מיין אויפרעגונג, מיין ערוואַכטונג, נישט די
אָרט אונד ווייזע מיט וועלכע איך געה צו מיין ציעל?
איז דען דאָס אַלעס נישט די בעסטע פּראַקטיק אים
לעבען? איז דאָס נישט די בעסטע שוהלע צו לערנען
געפיהל? איך פערליר דאָ נישט די צייט אומזיסט. איך
שטודיר די מענשהייט. אַ גרויסער דענקער האָט געזאָגט:
„לעבען הייסט שטודירען". איך שטודיר! (דבורהלע קומט
אריין) דבורהלע! אָה טהייערע! מיט אונגעדולד!.. ער־
וואַרטע איך דיך! ביסט אַליין דאָ?

דבורהלע: ניין מיין שוועסטער איז ביי סטאָדאָליעס פרוי.
מיר האָבען זיך אויף איין אויגען בליק אַרויס געגנבעט.
אָה ווי מיין הערץ פלאַטערט און ציטערט אין מיר.

פייוויל: זעץ דיך דבורהלע און בערוהיג דיך. איז דען דאָס נישט
דאָס גרעסטע גליק? די בעסטע פרייד, ווען 2 ליעבענדע
קענען זיך ערווייטערען פון דער גאַנצער וועלט און
בלייבען צוזאַמען? איז דען דאָס נישט אַ גליק ווען אונז
געלונגט אַוועק גנבענען ביי דעם קאָרנען, גרויזאַמען
שיקזאַל איין מאָמענט? ווען מיר קענען פערגעסען די
ביטערע ווירקליכקייט (נעמט איהרע האַנד) ביסטו דען נישט
גליקליך ווען דו ביסט מיט מיר אַליין?

דבורהלע: איך ווייס נישט. יעדערען גיעט די נאַטור גליק,
מיר דאַגעגען האָט זי געגעבען נאָר אַשאַרפען גיפטיגען
וועהטהוג! איז דאָס פון ליעבע אָדער קראַנקהייט?
פייוויל! ווען דו רעדסט צו מיר, צינדסטו אָן אין מיין
הערצען אַ פייער פון ליידענשאַפט. אָבער ווען איך בלייב
אַליין, קרענקען מיך פערשידענע געדאַנקען. איך פער־
שמעה נישט: ליעב איך דיך? פאַרוואָס זשע שרעקט מיר
אַזוי דיעזע ליעבע? ליבסטו מיך? ווארום איז אין דיין

ליעבע אזוי וועניג פריינדשאפט? ווען דו רעדסט פון דיינע געפיהלע קלינגט דיין שטימע מעכטיג און זיס, אבער ווען דו רעדסט פון מיין אונגליקליכער לאגע ווייזט זיך מיר אויס, אז דיין שטימע קלינגט אזוי פרעמד און קאלט...

פיוויל: עס ווייזט זיך דיר דאפיר אזוי אויס, ווייל דו ביזט נערוועז און אונרוהיג. ווייל דיין אונגליקליכע לאגע צווינגט דיך מעהר דענקען פון זיך ווי פון אונזער ליעבע. דבורהלע! ליעבע ווייסט נישט פון דענקען. זי ווייסט נאר פון פיהלען. דענק נישט פיעל וועט דיר נישט זיין אזוי שווער.

דבורהלע: יא, מיר איז זעהר שווער! איך בין אונגליקליך! דו ווייסט? ציים איך בין ביי דיר געוועהן דאס לעצטע מאהל, עס איז שוין היינט דער פינפטער טאג, רעדט ער נישט צו מיר. ער האט מיך געהייסען קומען אין 30 מינוט ארום און איך האב געמיינט עס איז נישט אזוי וויכטיג. ווען איך בין געקומען איז ער געווארען בלאס, האט זיך אווארף געטהון צו מיר ווי א וואלף, האט זיך אבער באלד בעהערשט, האט פערדעקט זיין געזיכט און ארויס געלאפען פון שטוב און האט געשוויגען. מיין שוועסטער זאגט: אז ער האט געוויינט. איך האב איהם טאקע נישט ליעב אבער מיר טהוט וועה דאס הערץ אויף איהם קוקענדיג. און דאס וואס ער שוויינט איז מיר אזוי שווער איבער צו טראגען! ער זאל מיך בעליידיגען, וואלט מיר פיעל גרינגער געווארען. (זי פערטראכט זיך) הער! ווי א פרעמדע, צווישען שונאים, בין איך דארט אין הויז. אחוץ דעם בלינדען זיידען האב איך נישט מיט וועמען אווארט אויס-צורעדען. איך וואלט געפאדען מיט מיין קראנקען קאפף צו זיינע פיס און אוים וויינען פאר איהם מיין ביטער הערץ. (זי וויינט)

פיוויל: דו פיהלסט זיך שווער, ווייל דיר שרעקען די נארישע

מײנוננגען פון דער געזעלשאפט. ווײל דו צווײפעלסט און האסט קײן בעשלאסענהײט פיר דײן גליק, פאר דײן פרײהײט צו קעמפפען! אין אונזער צײט זאל א פרוי זײן אזוי פערשקלאפט און אונטערדריקט? דבורהלע! ליעבסטו מיך, דאן דענק נישט, רעכען נישט. געה, געה אהין וואוהין דײן הערץ און דײנע געפיהלע ציהען דיך. קום מיט מיר טהײערע! (אומארמט זי) קום מיט מיר אויב דו ליעבסט מיך!

דבורהלע: יא, איך ליעב דיך! אבער ליעבסטו אויך מיך?! אויב דו ליעבסט מיך נישט, מאך מיך נישט אונגליקליך! כאדערע פון מיר קײן אפפער. ערלויב מיר צו בלײבען רײן און אונשולדיג! איך זאל מיך נישט דארפען שעהמען פאר זיך אלײן!

פיוויל: קינד! דו ביזט נאיוו! די מאכסט מיך וואהנזיניג (קושט זי) אין דער ליעבע איזט אלעס רײן און אונשולדיג. די ליעבע פאדערט קײנע אפפער און אפפערט מיט אלעם!..

דבורהלע: ווי איך זעה איז נאר נישטא קײן גליק און קײן פרײד אויף דער וועלט. אנשטאט צו פיהלען זיך יעצט גליקליך גלוסט זיך מיר צו װײנען (ערשטיקט די טרערען) אה.. מײן הערץ! וואס... איז דאס מיט מײן הערץ.

פיוויל: אה! מײן גאט! זעה א העטעלע, מען קען פון זינען אראב...

דבורהלע: שש.. לאז מיך דענקען אז דיזער טרוים איזט א װירקליכקײט. לאז מיך דענקען, אז דיזער הײסער געטראנק האט אין זיך קײן גיפט. לאז מיר גלויבען אז װען דיזער גליקליכער אויגענבליק וועט אוועק, וועלען נישט קומען קײן ביטערע טרערען און שמערצען! (פויזע)

פוזיר: טראלאלא..! הא, גוט געטראפען. נישט קשה. שעהמט אײך נישט! איך בין א'נ'אײגענער מענש.

דבורהלע: (כאפט זיך אויף) פוי, איך ברען פאר שאנדע! איך ברען פאר שאנדע! איך פיהל מיך אזוי מיאוס. אזוי עקעלהאפט נישט שען איך געה אהיים. איך קען דא נישט בלייבען מעהר. וואו איז מיין שוועסטער? פאניע קום אהיים (ער וויל זי צוריק האלטען) לאז מיך! בעריהר מיך נישט! (אב)

פיוויל: וואוהין? וואוהין? (צו פוזיר'ן) באלוואן! עזעלס קאפ! (לויפט נאך דבורה'ן) עה איין ווארט! נא זאג מיר... (אב נאך איהר)

פוזיר: (ציהט מיט די אקסלען) עה! נו! סטאראליע! אליקום! נאך אפאר טראפען ר' אליקום! (אב)

פערוואנדלונג.

(ביי אייזענשטאהל אין דער היים)

שמוגלין: (ביים שפיגעל) אוי טאטע זיסער! עס איז א וועלט מיט צרות! וואס טויג יחוס, וואס העלפט בעליידיגונג מ'שטיינס־געזאגט? און וואס קומט שוין ארויס פון שענהייט? (קוקט אין שפיגעל פיני קומט אריין) יא איך בין נאך אויך נישט קשה, מיט א יונג הערץ ווערד מען נישט אלט...

פיני: איהר האט בעדארפט אין קבר קוקען און קוקט נאך אלץ אין שפיגעל. א פנים עס איז א גרינגע ארבייט...

שמוגלין: ער האט נאר צו טהון מיט דעם קבר, מיטן מלאך־המות, מיט קרענק, מיט ארבייט. א פרעהליכער קאוואליר!

פיני: עס איז דא פון וואס פרעהליך צו זיין? אוי א מיתה... פאר וואס גרייט איהר נישט צום טיש? עס איז נאך נישט צייט שמשון זאל ווארעמעס עסען?

שמוגלין: טאטע זיסער! מען ווייסט אהן דיר, דו פערשלעפטע קרענק!

פיני: אז מען וועט איהם נישט רופען עסען וועט ער א גאנצע טאג שטעהן און ארבייטען.

שמוגלין: זאָל ער זיך נישט בלאָזען און נישט שפּילען זיך אין ברוגז'לעך. אַ גראָבער יונג נישט מעהר ווי אַ בעל מלאכה, און נעמט זיך איבער ווי עפּעס רעכטס!.. ער איז נאָך ברוגז!

פיני: אַ בעל מלאכה איז אַ שאַנדע, און עסען פרעמד ברויט איז אַ יחוס? פון איהם גיסט דאָרטען דער שוויים, און איהר ביידע טאַנצט דאָ ארום ביים שפּיגעל. אוי אַ מהומה זאָל קומען צו אַלע וואָס האָבען פיינד צו ארבייטען, און געהן אַרום פּיסט און פּאַסט. איך געה איהם רופען עסען! ווערעם זאָלען שוין איך עסען! (אָב)

שמוגלין: אַ געבילדעטע משפחה, טאַטע זיסער! וואו אהין משה זלאָטאָפּאָליערס טעכטער זענען אריינגעפאַלען! (דבורהלע קומט ארײן) קוקט זי נאַר אָן! דער ליבלונג גערעהן פון דער גאַנצער משפחה, דאָס פערצויגענע מוזיניקעל, די מיוחסת, אויף די הענד האָט מען זי געטראָגען, אַ האַנד אין קאַלט וואַסער האָט מען איהר נישט ערלויבט איינצוּטונקען, און יעצט וואָס פון איהר איז געוואָרען! וואָס לאָסטו דיך אָב? וואָס געהסטו ארום ווי אַ געשמיסענע? טרינק טעה, עס עפּעס דו האָסט דאָך נאָך היינט אין דיין מויל נישט געהאַט!

דבורהלע: איך וויל נישט עסען, איך וויל נישט טרינקען, איך וויל נישט לעבען! עהדער אזוי לעבען איז שוין בעסער דער טויט!

שמוגלין: שטאַרבען גאַר, דאָס איז אַ חכמה פון אַ געבילדעטע דאַמע. וואָס איז? קאַרג שונאים זענען דאָ? זאָלען זיי שטאַרבען.

דבורהלע: וואָס פאַר אַ לעבען? זיין משפחה ברומען אין דער שטיל ווי ניפּטיגע שלאַנגען. ער געהט אַרום ווי אַ שוואַרצער וואָלקען און שוויינט. ער איז שטום. איך געפין מיך אין אַ פינסטערען קבר און לעב נאָך...

שמוגלין: וואס זשע ציטערסט דו אזוי? ניש קשה ער וועט זיך איבערבעטען, דו קענסט נישט די מאנסבילען: מאכען זיך הארץ, און ווען עס געהט זיי איבער דאס משוגעת ליגען זיי ביי די פיס ווי די הונד. דבורהלע! דו האסט קיין שכל נישט צו לעבען. אז מען האט שכל איז דער מאנן גוט, כאטש לעג איהם צו א מכה צו און מען סמאלעט א וועלט... טאטע זיסער! וואס זשע? פייוועל געפעלט דיר נישט? אזא קאוואליר. אזא יונג. וואס זשע, דו ליעבסט איהם נישט?

דבורהלע: איך וויים נישט. (שמוגלין לאכט) לאך נישט איך וועל דיר די ווארהייט דערצעהלען: ווען אייזענשטאהל קושט מיך בלייב איך רוהיג און גלייכגילטיג און ווען ער קוקט נאר אויף מיר צינד זיך אין מיר אן מיין בלוט און דאס הארץ ציטערט, און דאך וויים איך נישט אויב דאס איז ליעבע? ווען איך זעה איהם ציהט מיך צו איהם ווי א מאגנעט, אבער ווען איך בין מיט איהם, פיהל איך א שווערען שטיין אויפן הערצען! ניין! א פנים עס איז נישט קיין ליעבע, עס איז א מיאוס־געפיהל!

שמוגלין: אט דאס איז דאך ליעבע. נארר! וואס האסטו גע־מיינט? ליעבע מאכט פון מענשען מלאכים? פונקט אקוראט פערקעהרט... דאס איז ליעבע! וואס דען מיינסטו, א גראבער יונג קען ליעבען?

דבורהלע: ער געהט ארום שווארץ ווי די ערד. מיינסטו מיר טהוט נישט וועה דאס הארץ אויף איהם קוקענדיג!

שמוגלין: בעט דיך איבער מיט איהם. זיי צו איהם פריינד־ליבער, וועסטו זיין פרייער. מאך דיך גוט צו איהם, וועסטו קענען טהון וואס דו וועסט וועלען.

דבורהלע: איך קען נישט זיין פריינדליבער. איך קען מיך נישט מאכען גוט. עס איז שוין באלד א וואך אז ער רעדט צו מיר נישט, ווי זאל איך מיט איהם רעדען.

שמוגלין: בּיסט אַ נאַרר בּעט דעם זיידען וועט ער צווישען איך שלום מאַכען. שאַ! אַ פּלאַן: וואו איז דאָס מאַלאָרוסישע העמד וואָס דו האָסט לאַנג שוין, פאַר איהם, אָנגעהויבען אויסצונעהען? אַ שענער מוסטער. אַ פערגעניגען. געוואַלד טאַטע זיסער! (אַב)

דבורהלע: וואָס וויל זי פון מיר? וואָס ווילען זיי אַלע פון מיר (פויזע) ווי קען איך עס וויסען ווען איך ווייס נישט וואָס איך אַליין וויל פון מיר? די געפעהרליכסטע קראַנקהייט אַז מען איז אינגאַנצען צוזועהטוגט און מען ווייסט נישט וואָס עס טהוט וועה. די שרעקליכסטע אונצופרידענהייט איז אַז מען איז אונצופרידען מיטען לעבען, און מען ווייסט נישט וואָס עס פעהלט.

שמוגלין: (בּרענגט אַריין דאָס העמד) נעם, זעץ דיך נעהען. וואָס אַרט דיך. פערלאָז דיך אויף מיר. שאַ! זיי געהען. מאַך אַ שווייג, דו הערסט... (פיני און דער זיידע קומען אַריין)

פיני: זעץ דיך זיידע, שמשון וועט בּאַלד קומען. ער האָט נאָך קיין צייט נישט! אַנדערע האָבען צייט צו פרעסען! ער נעבעך, האָט קיין צייט נישט!

זיידע: וואָס זיצען די ווייבּער אַזוי שטיל? אַמאָל אין מיינע צייטען האָט מען טאַקע זעהר אָפט געפלוידערט און געשריען, מען האָט דעם רוח אַרויס געטריבּען, האָט מען ווייטער געלעבט ווי מענשען. היינט טרייבּט מען נישט אַרויס דעם רוח, אַ יעדערער טראָגט איהם בּיי זיך אין הערצען אין דער שטיל...

שמוגלין: אַז דער בּעל הבית פון שטוב איז בּעז פאַלט אויף יעדען אַ מרה שחורה. זיידע! פאַר וואָס זאָלט איהר זיך נישט אַריין מישען און מאַכען שלום צווישען זיי?

זיידע: צווישען מאַן און ווייבּ דאַרף זיך קיינער נישט מישען, אָט די גוטע-פריינד וואָס מישען זיך מאַכען אָן אַלע צרות!..

שמוגלין: איהר זענט אַ'נ'עלטערער מענש, איהר דאַרפט עס נישט דערלאָזען.

פיני: שלום דאַרפען זיי, זיי זאָלען בעסער קענען ביי דער נאָז פיהרען. אוי קומט זיי אַ שלום־עליכם!..

זיידע: וואָס רעדסטו קראַנקער האָהן? דו פערשטעהסט דען וויפיל אומגליקען עס קומען אַרויס דערפון וואָס צווישען מאַנן און ווייב איז קיין שלום נישטאָ! (צו שמוגלין) דו זאָגסט! פאַר וואָס הער איך נישט אַז דבורהלע זאָל עפּעס זאָגען? קום נאָר אַהער! (שמוגלין שטויסט צו דבורהלען) קינד דו ווילסט זיך איבער בעטען מיט איהם? מיט דעם גוטען רוצח? האַ האַ האַ! דאָס טייבעלע בענקט נאָך איהר סאַמיץ! איך ווייס, איך ווייס, איך בין אַליין אַ מאָל יונג געוועזען. וואָס זשע שווייגסטו דבורהלע?

דבורהלע: וואָס זאָל איך זאָגען? מיר איז אַזוי שווער צו רעדען, זיידעני! אַפילו צו לעבען איז מיר שווער.

זיידע: נאַראַלע דו, אַז מען וויל זיך איבער־בעטען מיט'ן גאַנצען הערצען דאַרף מען נישט דער צו קיין מעקלער און קיין רודף שלום. מען געהט צו פשוט, מען נעמט אַרום שטאַרק, שטאַרק!... און... עה! אין אונזערע צייטען איז גאָר אַנדערש געוועהן (עס הערט זיך טריט) אָבער שאַ.. דאַכט זיך זיינע טריט (דבורהלע זעצט זיך צוריק, שמוגלין גיעט איהר דאָס העמד און דער לאַנגט צום טיש שמשון קומט אַריין. וואַשט זיך די הענד געהט צו צום אַלטען).

שמשון: איך האָב אַביסעל פערשפעטיגט, האָב קיין פעראיבעל נישט זיידע! דער פאַר וועט שוין היינט ביי פינין אויך זיין צפּעטיגט. אָט איז וואַסער זעץ דיך צום טיש זיידעניו. (פיהרט איהם צום טיש. די מענער זעצען זיך. שמוגלין דער לאַנגט אין אַ וואַזע זופּ. שמשון גיסט אָן דעם זיידען און עסט — צו שמוגלין) מאַדאַם! פרעגט זי פאַר וואָס געהט זי נישט צום טיש?

דבורהלע: זאָג איהם דאָ איז מיר אויך גוט.

שמשון: (צו שמוגלין) וואָס זשע, זי האָט שוין געגעסען?

דבורהלע: זאָג איהם איך בין שוין זאַט.

שמוגלין: יאָ. טאַטע זיסער! מען קען דאָ זאַט ווערען אָהן עסען.

שמשון: נו פיני פאַר וואָס עסטו נישט?

פיני: (רוקט אוועק דעם טעלער בעז) איך קען נישט עסען. עס שמעקט מיט רויך!

שמוגלין: מיט רויך גאָר, וואָס זאָגט איהר פאָרט?

שמשון: ש,שי (ברינגט מילך) עס איז דאָ אַ גלאָז מילך? איהר דאַרפט אויף איהם קיין פעראיבעל נישט האָבען. ער איז אַ קראַנקער. אַז מען איז געזונד, ווי איך, און מען אַרבייט זיך אָהן שמעקט יעדער זאַך גוט. עסט.

זיידע: ווי איך הער אַרבייטסטו שוין אויך נישט ווי אַמאָל, מיט דיינע באַקען-ביינער און מיט'ן לעפעל. (בענטש).

שמשון: (פערטראַכט) מאַדאַם! פרעגט זי: וואו זענען די פאַפירען וואָס איך האָב איהר געגעבען צו בעהאַלטען? איך דאַרף באַלד נאָכ'ן עסען געהן נאָך נאָוואָמירגראָד, צום פאָלקאָווניק.

דבורהלע: זאָג איהם: די פאַפירען זענען ביי מיר אין קאָמאָד, איך וועל זיי באַלד ברינגען. (לעגט אַוועק די אַרבייט און געהט אָב)

שמוגלין: אַזוי ווי אַ אָרעם שעפסעלע בלאָנדזעט זי אַרום דאָ אין שטוב.

פיני: זי בלאָנדזעט אַרום אפשר ערגיץ וואו... אָבער נישט דאָ אין שטוב.

זיידע: יאָ, ווי אַ פרעמדע נעבעך בלאָנדזעט זי דאָ אַרום. דאָס איז דיין שולד שמשון!

שמשון: זי איז נישט קיין פרעמדע. זי איז דאָ בעל-הביתטע פון הויז.

זיידע: וואָס דאַרף זי דיין בעל הבתי'שקייט, אז דאָס לעבען איז איהר נישט ניחא? פאַר וואָס זאָלסטו זי פּלאָגען? זי איז אַ יונג קינד.

שמשון: איך? זיידעניו! וואָס רעדסטו? עס איז פערקעהרט!

זיידע: וואָס פערקעהרט? דו דאַרפסט דאָך מעהר שכל האָבען, דו שפּילסט זיך אין ברוגזלעך און איהר האַרץ איז צו וועהטוגט. זי קען דיר נישט זאָגען, אָבער איך וויים: זי וויל זיך מיט דיר איבער־בעטען, און דו בלאָזט זיך ווי אַ'נ'אינדיק.

שמשון: זי וויל זיך איבער־בעטען? ניין, ניין, זיידעניו! עס האָט זיך דיר אויסגעוויזען.

זיידע: אויסגעוויזען? שוטה דו! זי האָט דאָך עס מיר געבעטען.

שמשון: דו זאָגסט אַ ליעגען. ניין, זיידעניו! האָב קיין פער־איבעל נישט, איך האָב געוואָלט זאָגען: עס קען נישט זיין, זי האָט מיך גאָר נישט אין זינען! וויים איך וואָס דו רעדסט.

שמוגלין: אַזוי? און ווען געהט זי דאָס העמד? פּאַרוועמען העפט זי דאָס אויס אַזוי זיס? זעהסטו? עס לעבט דאָך יעדעס קוועטעלע.

שמשון: פאַר מיר איז דאָס? וואָס ווילט איר מיר איינרעדען? וועה איז מיר, זי געהט אהער. זיידעניו, אויף מיין וואָרט איך וועל מורא האָבען איהר אַ קוק טהון אין פנים. (ער בלייבט ווי ערשראָקען)

זיידע: האָסט מורא? נאַרר! לייען קריאת־שמע... (דבורהלע קומט אריין מיט די פּאַפּירען) מורא גאָר?..

שמשון: הער אויף, זיידע! הער אויף רעדען. (ער שטעהט צו־מישט)

דבורהלע: (צו שמוגלין) נעם ניעב איהם די פּאַפּירען,

פיני: מעגסט איהם שוין אליין געבען די פּאַפּירען, ער וויל זיך

דאָך מיט דיר איבערבעטען . וואָס דען, איך האָב עס דען פריהער נישט געוואוסט? קוק איהם נאָר אָן ווי ער קוועלט . צו שמשון׳ן) פאַל איהר צו די פיס בעט איהר מחילה...

זיידע: קום, קום משוגע׳נער! פיר מיך צום טויער, וואָס אַרט דיך אַז ער קוועלט. קום! ביסט אַליין אַ גוטע מחילה. דו פערדינענסט אַ תקיעת־כף אין באַק אַריין. (פינו פיהרט דעם זיידען) שמשון הגבור! לייען קריאת־שמע!.. עה! נאַרישע קינדער! (ביידע אָב)

שמשון: (שוויינט לאַנג) דאָס... דאָס איז ווירקליך פאַר מיר?

שמוגלין: געוויס! וואָס פרעגט איהר קשיות, לאָמיך אַרויס טראָגען דאָס געפעס. אוי טאַטע זיסער! (אָב)

שמשון: איהר זענט נישט בעז אויף מיר? דער זיידע זאָגט: אייך איז געוועהן שווער. אוי! און איך האָב געמיינט אייך אַרט גאָר נישט...

דבורהלע: געוויס איז מיר געווען שווער. וואָס מיינט איהר עס איז גרינג איבער צוטראָגען!

שמשון: שלעכטע! פאַר וואָס האָט איהר אַזוי לאַנג געוואַרט? דבורהלע! אַך ווי גליקליך איך בין, ווען איך ווייס אַז דיר איז אויך געוועהן שווער. הע! און איך האָב געמיינט אייך אַרט גאָר נישט... און ווי איך בין געוועהן משוגע, איהר זאָלט געוועהן אַליין צו מיר צו געהן און זאָגען מיר איין וואָרט... איך וואָלט דאַכט זיך... איך וואָלט נאָך מעהר משוגע געוואָרען. דו! שטעה נישט געבען מיר אַזוי נאָהנט. וואָרין עס ציהט מיך דיך אַזוי אַחאַפּ טהון אַ בּרעך טהון...

דבורהלע: איך האָב נישט געוואוסט אַז איהר קענט אויך זיין אַ שלעכטער...

שמשון: איך האָב נישט געוואוסט אַז דו קענסט זיין אַזאַ גוטע... פאַר מיר האָסטו דאָס אויסגעגעהט, מיט דיינע קליינע ווייסע פינגערליך? צו ליעב מיר בעמיהעט דיינע אויגעלעך.

די זיסע. איך בין ברוגז און זי נעהמט מיר אַ פּרעזענט.
קום אהער, זאָג מיר וואָס ווילסטו?

דבורהלע: וואָס זאָל איך אייך זאָגען, איהר זייט זעהר אַ גוטער.

שמשון: דיין קול'עכעל איז זיסע מוזיק. אַז דו קוקסט איז אַקוראַט ווי די זון ברענט, און אַז דו גיעהסט איבער דער שטוב איז אַ קוראַט ווי אַ פּאַווע שווימט. זיי גוט צו מיר, דבורהלע, וועל איך זיין דיין קנעכט, דיין דינער. דו וועכט נישט בעז ווערען?... (ער נעהמט איהרע הענד צו קושען) נאָר די הענטעליך דיינע...

שמוגלין: הום... גנבים, לאָזט מיר כאָטש צו נעמען פון טיש.

שמשון: אוי וועה איז מיר! דאַכט זיך מיין ווייבעלע, און איך שעהם זיך ווי אַ גנב. יאָ, אָבער איך מוז לויפען קיין נאָוואָמירגראָד, דער פּאָלקאָווניק האָט מיך געהייסען קומען, מיט איהם זיך בערעכענען.

דבורהלע: קענט איהר דען נישט אָב לייגען אויף אַ'נ'אַנדער צייט?

שמשון: איהר הערט? זי וויל נישט איך זאָל אַוועק געהן. זי וויל איך זאָל בלייבען דאָ מיט איהר. ניין, איך וועל נישט געהן. איך וועל לויפען, איך וועל פליהען, אין אַ שעה אַרום בין איך דאָ צוריק נעבען דיר. אוי געוואַלד! וואו ווערען עס בעשאַפען אַזעלכע מזיקים אויף אונזערע קעפּ. (ער קוועטש זי) וואָס קרומסטו דיך? עס טהוט וועה? ניט־קשה, שענע, יונגע ווייבעלעך שטאַרבען נישט פון אַזאַ וועטהוג. ניין, איך לויף איך וועל היינט דאָרט קריגען געלד, אוי נאַרעלע איינע, וועל איך דיר קויפען אַ פּריזענט, דו וועסט זעהן. זיי געזונד אין אַ שעה אַרום בין איך דאָ! אין איין שעה... (עס איז איהם שווער אַוועק צו געהן) ניין, ניין! אַז איך וועל מיך נישט אָב־רייסען מיט געוואַלד וועל איך נישט קענען אַוועק געהן. אין אַ שעה אַרום בין איך דאָ. (אָב)

שמוגלין: דו זעהסט? אָט די מאַנסליטע, גיעב זיי אַ גלעט מיט

דער האַנד, קען מען שוין פון זיי אַקנויט בלעבטען,
(פיני קומט אריין)

דבורהלע: אַ פאַניע! פאַר וואָס קען איך זיהם נישט ליעב האָבען? איך וויל נישט דענקען פון א'נ'אנדערען, און דאָס הערץ וויל מיך נישט פאָלגען!.. זאָגאַר יעצט...

שמוגלין: פאַר דעם בעל־מלאכה איז גענוג אז דו געהערסט איהם, אָהן ליעבע. דבורהלע! דו האָסט צייט אַ גאַנצע שעה. דו קענסט יעצט אריבער לויפען צו דיינעם...

דבורהלע: רעד נישט, רעד נישט צו מיר. מיין הערץ וועט זיך צו רייסען.

שמוגלין: נארעלע, דו האָסט אַ שעה צייט! (לויפט נאָך אַ הוט עם ווערד שטיל, דער זייגער שלאָגט 1, זי קומט צוריק)

דבורהלע: פאַניע! קאַלט און היים ווערד מיר פון דיינע רעד. פים און די הענד ציטערען. אַ שעה צייט... זאָל איך געהן מיט איהם רעדען, אָפען און דייטליך? אָדער זאָל איך געהן זעהען איום צום לעצטען מאָל? נאָך איין מאָל איהם זעהען און דאַן אלעס פערגעסען, אַלעס מיט געוואַלד ארויס רייסען פון דעם הערצען?...

שמוגלין: שטעה נישט, די צייט שטעהט אויך נישט (זי טהוט זיך אָן דעם הוט—שמשון לויפט אריין)

שמשון: איך בין שוין ווידער דאָ!

שמוגלין: אוי! אַ מפלה! (פערערגט) דארפסט גאָר נישט אין מארק? איך געה

שמשון: איך בין שוין געוועהן ווייט און איך האָב מיך צוריק אומגעקערט. נאָך אמאָל אַ קוק טהון אויף דיר. נאָך אמאָל דיך ארום נעמען. נאָך אמאָל הערען דיין זיסע שטימע. נאָך אמאָל אוים־בעטען ביי דיר אַ פריינדליך וואָרט. אוי דבורהלע! איך האָב דיך ליעב (דריקט זי)

דבורהלע: אוי וועה איז מיר! איהר קענט מיך אזוי נאָך דערשטיקען!

שמשון: יא. דערשטיקען! מיר ווייזט זיך אוים: איך וועל דיך אזוי ארום נעמען מיט מיינע אייזערנע לאפעם, אז אלע דיינע ביינדעלעך וועלען זיך צו ברעכען. איך וועל דיך אזוי צו־דריקען צו מיין ברוסט אז דו וועסט זיך אינגאנצען אריין קוועטשען צו מיר אין הארצען, און דו וועסט דארט בלייבען ... נו איצינד געה איך טאקע אויף דעם אמת. וואס? זאל איך אפשר בלייבען? ניין! איך געה. דבורהלע! אין א שעה ארום בין איך דא... אוי! דאס בלוט האט מיר אזש א קלאפ געטהון אין קאפף אריין! פערגעס נישט אין מיר! און זיי געזונד!

פיני: געה נישט שמשון! דו ווייסט וואס זי...

שמשון: וואס זי איז? זי איז מיין מיוחסת! מיין טייבעלע, מיין דבורהלע! אוי די שלעכטע מענשען. נאר קריגען זיך הא? הא הא דבורהלע. איך וועל איהם פערקויפען (האפט איהם) קויפט א מציאה! ווי טהייער? א דרייער. א דרייער! אוי גנבים לאזט מיך צום פאלקאוניק! (לויפט ראש אב. פאוויציאן).

פארהאנג.

פיערטער אקט.

(דאָס זעלבע צימער ביי סטאָדאָליע. אליקום און פוזיר זיצען. אויף דער ערד ליעגט א פעקעל זאכען)

אליקום: אוי לאָז מיך צורוה! איך בעט דיך. לאָז מיך ארויס קריכען פון מיין חשבון. 23 טעג צו $1\frac{1}{2}$ רובל א מעת־לעת איז בסך־הכל...

פוזיר: $1\frac{1}{2}$ רובל? מאַצאַפּורא! ביזט פון זינען אראָב? וויפיל איז גאָר אינגאַנצען ווערטה דיין גאַנץ גראַנד האָטעל?

אליקום: וואָס דען? אַזאַ זאל מיט אַנ'אַלקער, מיט אַלע וויגאָדעס, מיט אַלע 7 זאַכען...

פוזיר: אַזוי גאָר? אָט האָסטו אליקום...

אליקום: 23 מאָל צו $1\frac{1}{2}$... עה לאָז זיין פערציג רובל; 77 סאַמאָוואַרען... וואָס קוקסטו מיך אָן? ווען אַפילו 3 סאַמאָוואַרען, אַטאָג?.. ש, ש, ש וואָס דאַרפסטו זיך מישען? זאָג בעסער זי איז נאָך דאָרט ביי איהם?

פוזיר: יאָ. אָבער דאָרט איז עפּעס נישט געהויבען. זי וויינט, ער שרייט: פוזיר פּאַק די זאַכען. אויס פּאָעזיע... ווי איך פערשטעה האָט ער דאָ נישט געטאַנצט מיט'ן בער... די קליין שטעטעלדיגע דאַמען האָבען ליעב צערעמאָניע. אין די גרויסע שטעדט זענען דאָ דאַמען געבילדיטע, איינס צוויי דריי און שוין!... איך געה (אָב)

אליקום: איך האָב פיינד דעם פוזיר. ער קאָמאַנדירט ווי א פּריץ, און דינגט זיך ווי אַ יוד. יאָ, 77 סאַמאַוואָרען צו 15 קאָפּיקעס, אויב צו 10 קאָפּיקעס? 77 מאָהל צי 10 קאָפּיקעס וועט זיין, לאָמיר זאָגען אַ גלייכען חשבון: 8 קערבליך און 77 צו 5 קאָפּיקעס וועט זיין...

פוזיר: (לויפט צוריק אריין) היידאַ! מאַרש! איך לויף! איך לויף, אויפ'ן פּאָטשט נאָך פערד. טאַטיז מיינער, פערד! מיר פאָהרען

באַלד. דאָרט איז קאַלאָמיטנע און מיר פאָהרען. עה!

וואָס טיעבע ר' אליקום. (לויפט ראש אָב)

אליקום: איך קען נישט אַרויס קריכען! פאַר סאַמאָוואַרען 12 רובעל כסף; דריי מאָל געפילטע פיש, 9 ראָסער־פלייש, קניזשעס 2 מאָהל. איין מאָהל מילכיגע בלינטשעס, אַ קאַטשקע העלזעל, אַ געדישעכטץ...

פיני: (קומט אַריין פויל) אוי, אוי, זאָל זי אַזוי כח האָבען צו לעבען ווי איך האָב כח צו לויפען (זעצט זיך)

אליקום: ברוך־הבא! אַ גאַסט! וואָס דאַרפסטו דאָ מחותן?

פיני: איך ווייס זי איז דאָ! טויבא מירקע לויפט אויך אַ הער, ע מהומה מעג אויף אייך אַלע קומען. מיר איז מיאוס געוואָרען דאָס לעבען קוקענדיג אויף אייך. אַ שען פנים האָט איהר אַלע ביי מיר.

אליקום: אַ מיאוסע מהומה אויף אייך!.. איך וועל היינט נישט אַרויס קריכען! אַ קאַטשענע העלזעל.... (ערווינערט זיך) אָגיל ואָשמח! און די פרעזשעניצעס? (טויבא מירקע קומט אַריין צו לויפען) נו! אָט איז זי גאָר! עס כאַפּט זיי דער שוואַרץ יאָהר. לאָמיך נאָר מאַכען דעם חשבון... אָגיל־ואָשמח, 10 קאָקלעטען, 13 פרעזעניצעס

טויבא: שי שי. שרייט נישט, מיר דאַרפען זי כאַפּען! מיינער געהט אויך אַהער. פיני גזלן לויף נאָך שמשון'ען, לאָז ער קומען, לאָז ער זעהן מיט זיינע אויגען וואָס זי איז. צו ליב אַזאַ חצופה אָבזאָגען זיך פון אַלע פריינד, פון אַלע קרובים. זי איז דאָרט מיט איהם?! האַ? אוי פּאַס־קודרצטווע!

פיני: אַלעס איז פאַסקודרצטווע! די גאַנצע וועלט איז פאַסקודרצטווע. וואָס אַ מענש דאָס איז אַ פאַסקודניאַק!

טויבא: טפוי! זאָל זי ווערען! כאַפּענדיג האָב איך אָנגעטהון דעם מאַנטעל אויפ'ן ינקען זייט! זיי, די פערשייטע דאַרף אַלץ אָנקומען גרינג! דער מאַן, האָט זי ליעב, שענע

יונגע לײַט האָבען זײַ ליעב! זײַ האָבען וואָלהטוג, פערגעניגען, און מיר דארפען האָרעוועןן און ליעגען אין דער ערד. אוים קרענקען זאָלען זײַ עם! פיני! לויף נאָך שמשונען. זי קושט זיך דאָרטען און האַלזט זיך! א מיוחסת! איהר קומט אַלץ! באַקעם זאָל עם איהר אַרוים! רבש"ע! גאָטעניו זיסער.

פיני: (הערט ביי די טהיר) יאָ! זי איז דאָרט. דארויף דארף מען חתונה האָבען! אַזאַ קלוגער מענש ווי שמשון זאָל נישט פערשטעהן אַז אַ ווײַב איז אַ איבעריגע זאַך! אַ צרה! אַ משלחת! אַנ'אומגליק אין שטוב! יאָ זאָל ער קומען זעהן מיט זײַנע אייגענע אויגען און מאַכען אַנ'ענדע! פאַר וואָס קומט זי ליעב צו האָבען? אַ מיאוסע מהומה זאָל אויף זײַ אַלע קומען!

(אָב)

טויבא: דאנקען גאָט! דערלעבט איהר מפלה! אוי וואָס דאָ וועט זיך אָב טהון! גאָטענו זיסער (זי זעצט זיך) ר' אליקום! איהר זאָלט דערלאָזען אַזאַ'נ'עולה? אַ מפלה וואָלט איך מיך גיכער אויף איך געריכט!

אליקום: חכמה מײַנע! שמחה חיריק וואָלט געוועהן בעסער, אויף מײַן אָרט? אַ פריץ! געוועהנליך ווער קען פערוועהרען אַ פריץ? זאָלען זײַ זיך שלאָגען קאָפּ אין קושען!.. אוי דיל מיר נישט די פיאַטעם!.. 13 פרײַזשעניצעם...

טויבא: ווער איז אַ פריץ? גיעט זיך אַ ציה ביי דער פּאָלע און שפײַט אוים 3 מאָל. אַ יוד איז ער, אַ יוד! אַז אָך און וועה צו זײַן יודישקײַט!

אליקום: אַ יוד? עט יודינע וואָס איהר זענט. איהר רעדט פון שלאָף... 13 פרעזשעניצעם...

טויבא: אַ יוד. איך זאָל אַזוי דער לעבען מײַנע קינדער צו דער חופה פיהרען, מיט מײַן חצקלן אין איינעם, אין נחת און אין פריידען, איהרער אַ'נ'אייגענער, אַ מחותן פון איהר משפחה.

אליקום: אַ יוד? ווערה איז מיר! וואָס רעדסטו? דאָס הייסט: אַ יוד גאָר? אַזאַ חשבון! 23 מעת-לעת געגעסען און געשלאָפען! וואָס הייסט אַ יוד? שש.. זיי געהן! קום גאָר אַהער זיי זשע מיר מוחל (פיהרט זי).

טוביא: וואָס הייסט? איך וועל זיי לאָזען? וואָס רעד איהר?

אליקום: נאָך נישט אַזוי גיך, געהט זי אַוועק פון איהם. וואָס רעד איהר? גאָט איז מיט אייך, אַ יוד גאָר? הום.. דאָס איז שוין יאָ ווי ער זאָגט: וואָט טעביא ר' אליקום! (ביידע אָב)

פייוויל: (אונטער די קאָליסען) יאָ יאָ מאַדאַם! אַזוי איז עס, איהר וועט עס שפּעטער בערייען.

דבורהלע: (פּערוויינט) בערייען! געווים וועל איך בערייען. אייגענע פעהלער איז קיין מאָל נישט שפּעט. אַדיע! (וויל געהן)

פייוויל: קען עס מעגליך זיין. מיר זאָלען אונז אַזוי גיך שיידען? דבורהלע! אַזוי איז מיין טרייע ליעבע בעלוינט געוואָרען?

דבורהלע: איך ווייס. איהר האָט געוואַרט אויף איהר בעהאַנדלונג... איהר האָט געדענקט: אַ נאַרישע, אָרימע, קליין שטעדטישע דאַמע, וועט געווים נישט לאָזען אָהן בעהאַנדלונג, אַזאַ גלעצענדען געבילדעטען הערר... אייער ליעבע איז געוועהן מיט בעדינגונגען. אייערע אויסגאַבען דאָ, אין סטאָראָליעם אַכסניה און די אויסגאַבען פון אייער הערצען זענען געוועהן אויסגערעכענט... יעצט זענט איהר אונצופריעדען? דער בילאַנס שטימט נישט...

פייוויל: דבורהלע! דו אַליין האָסט אימער גערעכנט, געדענקט געצווייפעלט... און איך בין געוועהן ענטשלאָסען...

דבורהלע: יאָ איהר זענט געוועהן ענטשלאָסען... פאַר וואָס זשע האָט איך אייך אַזוי דערשראָקען ווען איך האָב אייך ערקלערט אַז איך וויל בלייבען דאָ מיט אייך? וואו איז געבליבען אייער ענטשלאָסענהייט ווען איך האָב אייך געזאָגט אַז איך רעכען פאַר אונמעגליך פון דאַנען זיך צוריק

אומקעהרען אהיים! אז איך וויל מיט איך נישט גלאט אזוי פאהרען נאר איך געהערען אויף עוויג? אה! איהר שרעקט איך פאר א סקאַנדאל? מען וועט פון איך לאכען, אדער איהר וועט פערלירען א כלה, מיט 20 טויזענד נדן? גע־וויס! אויף א קורצע צייט מיט א'נ'ארבייטעם פרוי צו פיהרען א ראמאן אין דער שטיל, ווארום נישט? אבער ארויס געהן אפען מיט דעם שלאסערס פרוי, פון זלאטאפאליע און זאגען אפען דער גאנצער וועלט: דאס איז מיין גע־ליעבטע! דאס איז צו פיעל פאר אייער ענטשלאסענהייט, און פאר אייערע קרעפטע?.. אה איך פיהל, איך פער־שטעה יעצט אלעם... (זי וויינט)

פיוויל: דאס איז פרויען־פערגניגען! וואו עס פעהלט זיי פער־שטאנד קומען זיי צו הילפע טרערען, מיט היסטעריע... אנשטאט צו לעבען, צו געניסען פון אלעמען וואס דאס לעבען גיעט אונז, וויינט איהר. איהר אמאזירט אונז מיט וויינען!

דבורהלע: ניין, ניין, איך וויין נישט! פערקעהרט! איך בין יעצט גליקליך אז איהר האט מיך נישט ליעב. איך האב עס שוין לאנג געפיהלט. יעצט פערשטעה איך אז איך האב איך אויך נישט געליעבט. עס איז געוועזען נאר א פערברעכערישע לײדענשאפט. דאס אויג איז ענטציגט געווארען פון א שענעם, עלעגאנטען, אויסגעפוצטען יונגען העררן. אבער נישט דאס הערץ. נישט א מאן זענט איהר! איהר זענט נאר א שענע. אויסגעפוצטע פופע! און די פרוי וועלכע אפפערט איהר לעבען פאר א מאנסביל א פופע איז א'נ'אידיאט...

א! מאדאם אייזענהאלץ. איהר הויבט אן צו רעדען מיט אייער נאכידליבער, זלאטאפיאלער שפראכע!

דבורהלע: נישט אייזענהאלץ. אייזענשטאל איז דער נאמען פון דעם מאן, געגען וועלכען איך בין געוועזען אזוי אונדאנק־

באר. אייזענשטאל! דען ער איז ווירקליך פון אייזען און שטאל ווען ער קאן אלעס אויסהאלטען, און פערצייען. אייזען'שטאל איז ער, ווייל ער איז דער מענש, וואס האט קראפט, ענטשלאסענהייט, און ענערגיע! אבער וואו איז אייער ענטשלאסענהייט, צייער ענערגיע, איהר, אין זיך זעלבסט פערליבטער עגאאיסט?!

פיוויל: עגאאיסט! אידיאט! האט איהר נאך ווערטער אין אייער זלאטאפאליער לעקסיקאן? אדער איהר וועט באלד לאזען אין דער ארבייט אייערע נעגעל?

(עס קומט אריין טויבא מירקע מיט ווייבער און אליקום)

דבורהלע: (בעטראכט איהם) ניין! אין בוך איז שוין מעהר קיין ווערטער נישטא! אלע ווערטער האבען זיך שוין געענדיגט. א ווי דום, ווי בלינד איך בין געוועזען! (זי וויינט)

טויבא: בלינד ביסטו געווען? דיר וועט איה"ש ארויס קריכען די איגען! וואס איז? איהר פארט שוין אוועק?

פיוויל: שטיל! ווער וואגט דא צו רעדען? פארט

אליקום: שא שא! דו מאך נישט פון זיך אזא גרויסען טאראראם! דו ביסט דאך נישט מעהר ווי א יוד, ארויס מיט געלד! בעצאהל מיר וואס עס קומט! אז דו ביסט א יוד, מעג איך זאגען זאלסט קיין שייגעץ נישט זיין!

פיוויל: איוואן פוזיר! ברענג אהער א גארדאוואי! א פאליציאנט! איך וועל אייך ווייזען, איהר שמוטציגע שווייגען! איהר ווייסט די געזעצע? איך וועל אייך לערנען די געזעצע! גארדאוואי!....

טויבא: זעה נאר בעסער ווי זי איז בלאס געווארען! אקוראט ווי פאר דעם טויט! א, מיינער געהט אהער! וואס דא וועט זיך היינט אב טהון, גאטעניו זיסער! (חצקאל און יודען)

חצקאל: מען האט נאך נישט געטרייבערט? הא? דא זענען דאך די מחותנים, העבט זיי אן צו טרייבערען! וואס קוקט

איהר זיי אָן ? מז"ט דיר טויבע מירקע! אַ נייעם פריינדעל, אַ נייער יחוס אין דער משפחה!

טויבא: אוי שמשון זאָל דאָ זיין. וואו איז שמשון ? זאָל ער כאָטש זעהן זיין שמחה! ער קריכט דאָרט ווי אַ זשאַבע, דער קאַלטבליטיגער שלימזלניק. חצקאל! האַלט זיי! איך וועל לויפען שמשונן אַ קעגען. קוק זי נאָר אָהן, זיצט ווי אַ קאַץ וועלכע מען האָט געכאַפּט ביים נאַשען ... וואו איז דאָס שמשון ? רבש"ע! (אָב)

חצקאל: נו, מיוחסת! האָסט געמאַכט „קליין געלד" פון חצקאל העקער, האַ ? איך זאָג דיר אַז דער קלענסטער הונד ביי מיר אין יאַטקע איז אַ גרעסערער מיוחס פון דיין בחור.

אליקום: פריהר אַהער מיט די 18 און 13. מיוחס!

חצקאל: איך ווייס אַז ביי מיר אין יאַטקע, די מיוחסים האָבען ליעב אַ גוטען חלק...

וויבער: וואָס קוקט איהר, אויף איהר ? שלעפּט זי צו איהר מאַן!

פּוזיר: (קומט אָן צו לויפען) פערד וועלען זיין אין איין מאָנאַמענט! אָה! וואָס איז דאָ ? אַ גאַנצער סקאַנדאַל! ע! רעספּעקט איהר...

אליקום: פערד! רעספּעקט! אַ חכמה. איהר באַצאָהלט מיר פריהער מיין חשבון! אַהער צו מיר מיט די רענצלעך! יודען העלפט מיר! אַ יוד גאָר! (ער כאַפּט די געפּעקקע אַלע העלפען איהם) בעצאָהלט געלד! (דער זייגער שלאָגט 4, אַלע ווערען שטיל)

דבורהלע: פיער דער זייגער... וועה! וויפיל איך האָב פון 3 ביז 4 איבערגעלעבט. לאָזט מיך אַהיים! די שעה האָט זיך געענדיגט! (זי לויפט ארוים, די וויבער נאָך איהר)

פערוואנדלונג.

(אַ צימער ביי אייזענשטאָל)

שמוגלין: (אויפגערעגט) איך וועל משוגע ווערען, טאַטע זיסער! עס איז שוין אַ שעה, און זי איז נאָך נישטאָ! וואָס זאָגט

איהר פארט צו איהר? פריהר האט זי אהין נישט געוואלט געהן און יעצט איז זי דארט פערפאלען געווארען! איך האב דאס פריהר געוואוסט. וואס דען? אזא קאוואליר, טאטע זיסער! אוי, אוי! איך זיטץ ווי אויף שפילקעס, דער גראבער יונג דער בעל־מלאכה קען יעדע מינוט קומען. טאמער קומט ער ווער איך משוגע! ער געהט, אוי איך שטארב ער געהט. (פיני פאלט אויף דער קאנאפע) סך הכל! טפוי זאלסטו ווערען! צו דיין קאפ! פיני וואו געוועהן?

פיני: וואו איך בין געוועהן, בין איך שוין דארט נישטא. ווי אזוי וועל איך קענען שמשונן זאגען, וועה איז מיר אויף זיין הערץ!

שמעגלין: וואס איז דיר פיני? פיהלסט דיך ערגער?

פיני: ערגער אדער בעסער, נישט אייער באבעס עסק! מיט אייערע גנבשע רייד, קענט איהר נארען מיין ברודער, אבער נישט מיך. גאט אין הימעל! פאר וואס שיקסטו נישט דעם טויט אויף מיר, אויף זיי אלע! איך וועל היינטיגען טאג נישט איבער לעבען.

שמעגלין: פיני איך בין מיט דיר אדרבה ואדרבה און דו ביסט מיט מיר קידער־ווידער. וועה איז מיר טאטע זיסער! וואו איז זי? וואו איז זי? (אב)

פיני: שמשון איז נאך נישטא! אוי ווען איך זאל קאנען איינשלאפען און נישט אויפשטעהן! אלע אונגליקען קומען פון די ווייבער, אלע אונגליקען פון זיי! אוי!...

זיידע: (קלאפט מיט'ן שטעקען) וואס איז דא אזוי שטיל? איז קיינער נישטא אין שטוב?

פיני: עס איז שטיל אין שטוב ווייל מיר זענען שוין אלע בעגראבען.

זיידע: א! דו אלטער קברות־מאן, דו האסט נאר צו טהון מיט'ן בעגראבען, שוטה! דו טראכט וועגען לעבען, ווי

אוי דיך צו בעגראָבען וועלען שוין אַנדערע זאָרגען.

פיני: מיר מעגען זיך אַלע בעגראָבען לעבעדיגערהייט. די מיוחסת אונזערע, אוי זיידע דו זאָלסט וויסען...

זיידע: העבסט שוין ווידער אָהן מיט רכילות און מיט שלעכטע רייד? דו פערגיגסט נישט עס זאָל זיין שלום אין שטוב, ניין! עס קרענקט דיך?

פיני: שלום! א גוטער שלום? די אויסגעלאַסענע! די חצופה. דו וועסט זעהען וואָס היינט וועט זיך דאָ אָפּטהון. אויב ער וועט זי היינט נישט פּאַטשען איז ער ערגער פון אַ פּושע-ישראל.

זיידע: שוין ווידער? פיני! עס איז איבער מיינע קרעפטען! איהר פערשטערט מיר דאָס לעבען! הער, איך שווער דיר: איך וועל אַוועק געהן אין הקדש דערלעבען מיינע לעצטע טעג. בעסער אין הקדש מיט פרעמדע, איידער מיט אזעלכע גיפטיגע מענשען. אין הקדש, ערגעץ אין אַ פינצטערען ווינקעל, וועט מיר רוהיגער זיין.

פיני: (ערשראָקט) אין הקדש! גאָט איז מיט דיר! זיידעניו איך בין נישט שולדיג: זיי נאַרען איהם, זיי מאַכען חוזק פון אונז אַלע. ווען שמשון איז נאָר אַרויס פון שטוב איז זי באַלד אַוועק צו איהר מחותן. מיט שמשונ'ן האָט זי גערעדט זיסע רייד און געטראַכט האָט זי פון אַ'נ'אַנדערען. זי איז יעצט אין סטאַדאָליעס אַכסניה. זי פּע... איך קען דיר נישט זאָגען, עס איז זעהר אַ מיאוסע זאַך...

זיידע: זאָג נישט קיין ליגען, פּיני! צו ברעך נישט מיין האַרץ מיט אזעלכע בשורות! פיר מיך נישט אַראָב פון זינען, מיט דיין נייעס! איך וועל דיך שלאָגען דו שייגעץ! (בעז)

פיני: זיידעניו! טויבא מירקע איז דאָרט. די גאַנצע שטאָדט וויסט שוין. לויפענדיג האָט טויבא-מירקע אַלעמען דערצעהלט. אַלע מאַרק-ווייבער זענען דאָרט. איך אַליין האָב געזעהען מיט מיינע אויגען. זאָל איך בלינד ווערען, אוי, ווי דו זיידעניו, אויב איך זאָג אַ ליגען.

זיידע: וואָס איז דאָס? גאָט אין הימעל! עס איז אמת!..
אָ צייטען! שענע צייטען איז היינט! וועה איז מיר! וועלכע
חרפות! וועלכע בזיונות! אוי! פיני פיני: שמשון, ווערט דאָס
נישט אויס האַלטען; זיין איידעל הארץ ווערט דאָס נישט
איבער-טראָגען!

פיני: יאָ זיידע איך פיהל עס! און מיר טהוט וועה דאָס הארץ
פאַר איהם!

זיידע: שמשונ'ן אָנגעטהון אַזעלכע יסורים! שמשונ'ן? פיני!
אַזוי ווי אַ משוגענער ליעבט ער זי. זיין נשמה האָט ער
איהר אָב געגעבען, זיין לעבען איז ער איהר מקריב,
גאָטעניו! פאַר וואָס זאָלסט דו גוטע, אַנשטענדיגע מענשען
אַזוי שטראָפען? אוי פיני! ווי אונגליקליך מיר זענען?
(ער וויינט) אוי שמשון! שמשון!

פיני: יאָ זיידע מיר זענען זעהר, זעהר אונגליקליך!

זיידע: שש.. איך הער זיינע טריט ער דאַרף אונזערע טרערען
נישט זעהן. דו שווייג פיני! דיינע רייד קענען איהם, חלילה
דער הרגענען! (זיי זיצען רוהיג)

(שמשון לויפט אריין מיט 2 בינטליך און נאָך איהם שמוגלין)

שמשון: אָט בין איך דאָ, דבורהלע! דבורהלע! אַביסעל פער-
שפעטיגט זיך! וואו ביסטו מיין טייבעלע?

שמוגלין: זי מוז דאָ ערגעץ זיין. ערשט אַרוים געגאַנגען...
זיידע: אוי וועה איז מיר! וועה איז מיר!

שמשון: אוי! בין איך דאָס געשפרינגען ווי אַ בער, האַ האַ
האַ! האָפּ, האָפּ! שיקט זי באַלד אריין! (שמוגלין אָב)
זיידעניו, מיר דאַכט זיך איך וועל דיר היינט אויס ציפּען
די באָרד. וואָס איז פיני? דו פיהלסט זיך שלעכט? זאָג
איהם זיידע עס איז אַ גרויסע זינד צו פיהלען זיך שלעכט!
ווען שמשון פיהלט זיך אַזוי גוט, אַזוי גליקליך, אָה דבורהלע!
וואו האָסטו זיך בעהאַלטען? דו טהייער גנבעל מיינער!

שמוגלין: (קומט צוריק) וואָס זאָגט איהר פּאַרט צו איהר? מאַטע זיסער! איך וועל משוגע ווערען, און דאָ האָב איך מורא איהם צו לאָזען אַליין מיט זיי!.. (צו שמשונען) שוין באַלד, זי געהט שוין אַריין! אוי וואָס האָט איהר עס געבראַכט?

שמשון: עה! וואָס איך האָב געבראַכט! איהר זעהט? אַ גאַנץ שטיק סאַמעט. איך האָב בעקומען ביים פּאָלקאָווניק אַ היבשע אַפּותיקי ייז האָב געוואָלט קויפען מיין דבורהלען אַ פּרעזענט. ווי אַ פּערסאָמטער בין איך אַריין געלאָפען צו פּאַנטאַלעיעווען אין מאַגאַזין. זעהט אַ סאַמעט! ער האָט געוואָלט מעסטען — איך האָב קיין צייט נישט! גיעב אַהער דאָס גאַנצע שטיק. וויפיל איז דאָ? 22 אַרשין? נישט קשה עס וועט צו נוץ קומען. ה ה ה.. זיידע! טאַפּ אָן אין מיסטען מיט די פינגער: טהייערע סחורה!

זיידע: מיין קינד! איך בין נישט קיין מבין אויף היינטיגע סחורות: זיי קאָסטען טהייער און בראַקעווען. אין אונזערע צייטען, איז גוטע סחורה געווען גוטע סחורה, און אַ'נ'אָרענדליכער מענש איז געווען אַנ'אָרענטליכער מענש. עס האָט נישט געבלאַקעוועט...

שמוגלין: און וואָס איז דאָס? אויך אַ פּרעזענט פאַר דבורהלען? אַך מאַטע זיסער! זי וועט היינט משוגע ווערען!

שמשון: מאַדאַם! בייסט איך בעסער אָב די צונג! איהר זעהט וואָס דאָס איז? אהא? ח ח ח! איהר האָט איך דער־שראָקען? עס איז דעם פּאָלקאָווניקס פּיסטאָלעט. אַ טהייערער, מיט קאַווקאַזער זילבער אַרום געלעגט. ער איז שוין 6 חדשים נישט אויס־געלאָדען! און דער פּאָלקאָווניק האָט מורא יעצט אַליין אויס צו לאָדען. ער קען צו רייסען די רעהר, האָט ער מיר איהם געגעבען אַז איך זאָל איהם אויס־לאָדען... אָבער אים גאָטעס ווילען ווי איז דאָס דבורהלע?

פיני: וואָס האָסטו זיך פערבענקט נאָך איהר? נישט קשה עס וועט בעשערט זיין, וועט זיך דיין שאָדען אָב זוכען.

זיידע: פיני! פיני! זיי שטיל. שמשון! מיך שרעקט זעהר וואס ד' ביסט אזוי פערקאָכט אין דיין ליעבע. געוויס מען דארף ליעב האָבען. אָבער מען דארף זיין אַ מענש.

שמשון: וואס ווייסטו יעצט פון ליעבע? דו אַלטער קונדאס מיינער! אָבער דבורהלע אהער גיה גיכער! (אויפ'ן שוועל) דבורהלע! דבורהלע! אהא זי געהט! זי לויפט מיין פייגעלע, מיין דבורהלע! (טויבא מירקע קומט אריין) אָה דו גאָר!

טויבא: יאָ איך גאָר. אויף אזא גאַסט האָסטו דיך גאָר נישט גערעכט?

שמוגלין: אַ שלאַק איז צו מיר! איך וועל משוגע ווערען עה! דבורהלע, דבורהלע (אָב)

טויבא: רוף זי! רוף זי! שריי העכער. אָבער ווי זיי קענען יעם שפילען די קאָמעדיע?!

שמשון: וואס ביסטו עפיס אין מיטען דריגען אנגעקומען? ביזט גאָר נישט ברוגז?

טויבא: איך האָב דיר געבראַכט אַ בשורה. ברודער מיינער!

פיני: זאָג איהם, דערצעהל איהם דעם גאַנצען אמת...

טויבא: דאנקען גאָט דערלעבט איהר מפלה... הייליגער מאיר־בעל־נס היינט האָסטו פערדינט ביי מיר אַ קאָפּעקע.

זיידע: מיט וועמענס אונגליק פרעהסטו דיך? אוי קינדער, קינדער! וואס פאַר אַ שלעכטע מענשען איהר זענט!

שמשון: וואס איז? וואס איז שוין היינט ווידער?

טויבא: וואס זאָל זיין? (צו שמוגלין) וואו איז דאס דיין מאָדאַמעשי? די מיוחסת אונזערע?

שמוגלין: זי איז דאָ, וואס איז? זי וועט באַלד אריין גיהן. (שמוגלין ארויס)

טויבא: דאָ איז זי? (צו שמשונען) גולם! עפען שוין דיינע אויגען. נישט דאָ איז זי! דאָרט ביי דעם אָדעסער שאַרלאַטאַן. גאַנץ זלאַטאָפּאָליע קאָכט דאָרט שוין.

זיידע: שמשון! נעם זיך דאס נישט צום הערצען, מיין קינד.

קום אהער צו מיר, הער וואָס איך וועל דיר זאָגען...

שמשון: אוי לאָזט מיך צורוה! וואָס רעדט איהר דאָרט? וואָס ־ילט איהר מיר דעם קאָפּף? דבורהלע! דבורהלע! אהער עה! עה! מאַדאַם שמוגלין! וואו זענען זיי דאָרט?

טויבא: קום מיט מיר, קום אין אליקומס אבסניה וועל איך דיר ווייזען וואו זי איז. קום, איידער מען וועט זי ברענגען אהער מיט פויקען און טאַצען....

פיני: זי איז נישט ווערטה וואָס די ערד טראָגט זי, און די געהסט אוים נאָך איהר. איך האָב זי אַליין געזעהן ביי איהם אין אלקער! אַ מיאוסע מהומה זאָל אויף איהם קומען!

זיידע: יעדעס אונגליק דארף אַ מענש קענען איבערטראָגען. ליעבע מיין קינד איז נאָך נישט אַלעס מען דארף האָבען שכל...

שמשון: הערט! מיט אַ שעה צוריק איז זי דאָ געשטאַנען. זי האָט זיך מיט מיר געזעגענט. זי האָט נישט געוואָלט איך זאָל אַוועק געהן. (בעז) אָה איהר זענט אַלע שלעכטע מענשען! ווילדע חיות! ליגנער! וואָס ווילט איהר פון מיר. מערדער! (קלאַפּט מיטן פּוס) דבורה! אהער געה!

טויבא: איך זאָג אייך זי האָט איהם משוגע געמאַכט!...

שמשון: דבורהלע! דבורהלע! (וואַרפט אַראָב פאַר כעס דעם סאַמאָוואַר) וואָס טהוט זיך דאָ צום טייפעל! צו אַלדע שוואַרצע יאָהר דבורהלע! דבורהלע! (דבורהלע קומט אַן) אָה איהר זייט דאָ! (רוהיג) נו, וואו זייט איהר דאָס געזעהען? צו נאַסט געגאַנגען? ביי אים געוועזען? ביי אים דאָרט! (בעז) וואָס שווייגסטו? וואו ביזטו געוועזען?

דבורהלע: איך בין געוועזען דאָרט ביי איהם...

שמשון: יאָ? (וועצט זיך) אוי! (אַ געוועזען מיט אַ געלעכטער)

טויבא: אוים געלאַסענע! ווי אַזוי קענסטו מיט דיינע פער־שעהמטע אויגען איהם קוקען אין פנים? (טויבא רוקט זיך צו צו דבורהלען)

פיני: מיר דארפען דיך נישט מעהר אין אונזער שטוב!

שמוגלין: וואוהין? וואוהין קריכסטו מאדאם? איך וועל דיר אויסדראפען דיינע אויגען!

(וויבער קומען ארײן)

וויבער: זי איז דא?

טויבא: דאס איז אונזער נייע אדוואקאטקע . .

שמוגלין: וואס שטעהסטו ווי א טויטע? געה באהאלט זיך דארט ביז דער רעשׁ וועט פאר־איבערגעהן. טאטע זיסער! הלואי! עס זאל זיך נישט טרעפען! ערגערע זאכען פער־געסען זיך!

דבורהלע: איך האב נישט פאר וואס זיך צו באהאלטען, און וויל נישט און האב נישט וואס עס זאל פארגעסען ווערען! דו געה אוועק פון מיר!

טויבא: אט קומען די מאנסבילען, היינט וועט זיך דא עפעס אבטהון!

(חצקאל אליקום. יודען און פייוויל)

שמשון: וואס איז? געסט? געסט ביי מיר היינט?

אליקום: איז ער א יוד דארפען מיר זיך אין איהם נוקם זיין. איך הער שמחה חיריק אין דער פיאטע, ער האט מיר בעצאלט, אבער וואס הייסט, מיר וועלען איהם לאזען פארען. מיר זענען דאך עפעס יודען אויף דער וועלט.

חצקאל: א בהמה איז ער, און דו שמשון נעם איהם צום טרייבערען.

שמשון: ער איז א געבילדעטער מענש . . . לאז איהם אב.

פייוויל: יעצט האב איך מיר איבערצייגט ווי אמת דאס איז: אז פאנאטישע יודען פון די קליינע שטעטליך האלטען נישט פון קיין געזעצע. זיי האבען קיין זיטען, פיהרען זיך ווי ווילדע טהירע. איך וועל אייך אלע אונגליקליך מאכען. איך טעלעגראפיר באלד צום גובערנאטאר, צום פראקוראר, איך וועל אייך אן־לערנען! (וויל געהן)

שמשון: זי וויינט און איהר געהט אוועק, אהן א „זייט געזונד"? האט איהר גאר נישט צו זאגען? קוקט אויף מיר. איהר האט זי ליעב? זי געפעלט אייך? טא נעמט זי מיט, זי קאן געהן! קיינער האלט זי נישט דא!

טויבא: אוי ווייבעלעך הערט ווי א יוד רעדט. ער איז משוגע געווארען! (מען הערט אין דרויסען קלינגען, פוזיר קומט אריין)

פוזיר: קאם אויסגעפונען פערד! אז קהל וויל נישט, זאגט דער פאטשטער, גיט מען קיין פערד נישט. וואס טעביא ר' אליקום!

פיוויל: וואס? נישט לאזען? קבנער קען געגען מיר קיין געוואלדען בענוצען!

שמוגלין: פאלגט מיך, העד וואלאכאווסקי, נעמט זי מיט.

פיוויל: ענטשולדיגט! איך קען קיין מענשען מיט מיר מיט נעמען.

שמשון: איהר קענט נישט. נו פאהרט אייך געזונדטער הייט (שטופט איהם ארויס) הום! זעה נאר די געבילדעטע שטרויענע מענשלעך! איין עה... ארויס פון דאנען!...

פוזיר: איין מאנאמענט! די קליין שטעטלדיגע יודען זענען א פלעק אויף דער ציוויליזאציאן!

שמשון: אויך א געבילדעטער מענש? אלע זענען יעצט געבילדעטע. נו און איהר וואס דארפט איהר דא? וואס זייט איהר אויך צו נויף געלאפען אויף אייער בעז וואונדער? איהר קענט קיין עולות נישט ליידען? אלע ארויס פון מיין שטוב!

אליקום: אט דאס איז טאקע ווי מען זאגט: מהו א יודען א טובה זאגט ער דו ביזט איהם א שונא!" פוזיר זאגט: די קליין שטעטלדיגע יודען זענען א פלעק אויף דער צוויליזאציע, גרעכט! (אב)

שמשון: טויבא מירקע! נעם דעם וועג! הצקאל! געה אהיים טרייבערען. קיינער דארף נישט וויסען וואס ביי מיר אין שטוב הערט זיך!

חזקאל: דו ביסט אליין אויך א גוטע בהמה! מען דארף דיך אויך טרייבערען! (זיכ)

שמשון: מאדאם שמוגלין אז איך וועל אייך דארפען וועל איך גאך אייך שיקען רופען אויפ'ן יריד. איך בין ביי מיר אין דער היים.

שמוגלין: וועה! וואס זיי וועלען פון אונז רעדען! (געהט אב)

שמשון: וואס זיי וועלען דארט זאגען ארט מיך נישט! (צו דבורהלען) איך וואלט געוואלט הערען וואס האט איהר מיר צו זאגען? איהר שווייגט! און איך האב מיך זעהר געאיילט אהיים, הערען פון אייך עפעס גוטס, הא הא הא! איך האב נישט געפיהלט די ערד אינטער זיך. מיין הערץ איז געוועהן פול מיט פרייד און מיט האפנונג. די מתנה וואס איך האב אייך געקויפט האב איך געדריקט צו מיין הערץ. איך האב מיך פארגעשטעלט אייער צופרידענהייט. איך בין געוועהן גליקליך. א! שווייג נישט! ווארום דיין שווייגען פיהרט מיך פון זינען אראב!

זיידע: שמשון! שמשון! איך בעט דיך, נאר נישט מיט כעס, וואס זאל מען טהון? אז מען קען נישט לעבען צוזאמען, צו געהט מען זיך. ביי יודען איז דא א גט דארויף. אבער אהן בזיונות. קינדער! אהן קריגעריי!

שמשון: זיידעניו! וואס האב איך ערווארטעט צו טרעפען אין דער היים, און וואס האב איך געטראפען? אבער נאך וואס האסטו מיר גענארט? נאך וואס האט איהר מיר האפענונג געגעבען? דו האסט מיך נישט געקענט ליעבען דארף מען נישט, אבער טהון מיר שלעכטס, מאכען מיר צום נארען, חוזק מאכען פון מיר! א רעד! ווארום איך וועל פון דיר א תל מאכען!

דבורהלע: איך האב נישט וואס צו רעדען. איך האב נישט וואס צו זאגען.

שמשון: ניין? אין ווארט נישט פאר מיר? דער גראבער יונג

פערדיענט אפילו נישט מען זאל ביי איהם בעטען פערצייהונג ? מען זאל איהם זאגען א ווארט, מען זאל אריין געבען א האפענונג אז שפעטער וועט דאס נישט זיין מעהר ? נו לאז זיין אז איך פערדין נישט, נאר מיך צו פערבלענדען די אויגען... בערוהיג מיך מיט ליגען. מיט פאלשע רייד, מיט וואס דו ווילסט. אבי בערוהיג מיך!.. הא הא הא! דו ווייסט איך האב דאך דיר א פרעזענט געבראכט!

דבורהלע: יעצט איז שוין צו שפעט. דער זיידע איז געראכט. אונז איז געבליבען איינס, דאס איז א גט.

שמשון: אה! א גט ווילסטו ? הא איך וועל דיך גטען ? נישט אומזיסט האט גראד היינט דער פאלקאווניק געגעבען אויסלאדען דעם פיסטאלעט! מיט זילבער בעשלאגען, פאר דער מיוחסת! אזוי דארף זיין מיוחסת ? דו שווייגסט! קענסט נישט רעדען שווייג! שווייג! שווייג! (ער שיסט זי, זי פאלט)

זיידע: וואס האסטו עס געטהון ? אונגליקליכער! וועה איז מיר! וועה איז צו מיין אלטען קאפף!

פיני: ברודער שמשון! דאס האסטו נישט בעדארפט צו טהון!

שמשון: נישט געדארפט ? א יא נישט געדארפט ? דבורהלע!

דבורהלע: יעצט קען איך רעדען. איך שטארב, ווייל איך בין שולדיג! מיין ערשטע שולד איז וואס איך האב געמיינט אז יעדער מענש קען לייכט נעמען זיין גליק ווי ער וויל און ווען ער וויל און קיינער וועט איהם נישט שטערען. מיין צווייטע שולד איז: וואס מיין גליק האב איך געקענט געפינען נאהנט און איך האב עס געזוכט וויים. שמשון! דו ביזט יעצט אין מיינע אויגען ווי שמשון הגבור, שטארק! קרעפטיג! ענערגיש! איך בעשולדיגע דיך נישט אין מיין טויט. א! מיך פערדריסט נאר ווייל איך האב אזוי שפעט אנגעפאנגען צו פערשטעהן. א גוטער ביסטו שמשון און אז איך זאל אציגד לעבען, וואלט איך דיך ליעב געהאט. גלויבסטו עס מיר ? דאן פערצייהע מיר! (זי שטארבט)

שמשון: זיידעניו, זי איז טוידט! זי לעבט נישט מעהר! איך האב זי דערהר'געט! איך האב זי דערהרג'עט!..

זוידע: וואס זאל איך דיר זאגען יעצט, אונגליקליכעס קינד? און מיט וואס זאל איך דיך טרייסטען? א יוד זאל זיין א מערדער! א יוד! וועה איז מיר ווי האט מען עס אין אונזערע צייטען געקענט זעהן.

שמשון: און ווי האט מען געקענט זעהן אז א גראבער יונג א בעל־מלאכה זאל אזוי ליעבען ווי איך האב זי געליעבט? איהר קענט דען פערשטעהן, איהר קענט דען בעגרייפען ווי איך האב זי געליעבט? דבורהלע! פאר וואס האסטו נישט געפיהלט וואס מיין הערץ פיהלט? זיידעניו! זי איז טוידט! זי הערט נישט וואס איך זאג איבער איהר? אונזער מהייערע מיוחסת איז טויט! נישטו קיין לעבען מעהר! נישטו קיין וועלט! אוי דבורהלע! דבורהלע! מיין געליעבטעס ווייב!.. (ער פאלט)

פארהאנג

ענדע.